

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GOOGLE
EARTH KULLANIMININ ÖĞRENCİ BAŞARI VE TUTUMLARI ÜZERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe TÜREL

Antalya, 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GOOGLE
EARTH KULLANIMININ ÖĞRENCİ BAŞARI VE TUTUMLARI ÜZERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe TÜREL

Danışman:

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Antalya, 2019

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalarda gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

17/05/ 2019

Ayşe TÜREL

İmzası

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ayşe TÜREL'in bu çalışması 14/06/2019 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir

Başkan : **Doç. Dr. Hasan GENÇ**
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Matematik ve Fen Bilimleri Bölümü

Üye (Danışman) : **Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA**
Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

Üye : **Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN**
Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

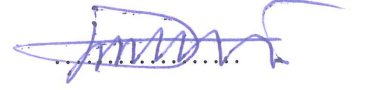
İMZA

.....

.....

.....

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarı ve Tutumları Üzerine Etkisi

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarihli ve ..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜRLER

Bilgi ve teknolojinin her geçen gün hızla geliştiği ve inovasyonların gerçekleştiği çağımızda, sosyal bilgiler dersi ğretiminde teknoloji temelli bir yazılım olan Google Earth programının kullanımı son derece önem kazanmaktadır. Google Earth kullanılarak işlenen sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin akademik başarılarının artması kaçınılmazdır. Yine Google Earth yazılımı kullanılarak işlenen sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin sosyal bilgiler derslerine yönelik tutumlarının olumlu yönde arttığını gösteren pek çok çalışma yer almaktadır.

Bu düşünceyle hazırlanan, akademik çalışmalarımın bir başlangıcı ve ilerleyen yaşamımda bana büyük getirileri olacağına inandığım bu çalışmamda bilgi birikimi, hayat tecrübesi, kişiliği ile her zaman örnek alacağıım, güvenini hep yanımda hissettiğim kıymetli danışmanım Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her alanında maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, her türlü kararımda yanımda olan, her şeyden önce bana iyi insan olmayı öğreten aileme; babam Rüştü TÜREL ve annem Saniye Sultan ÖZKAN başta olmak üzere kardeşim ağrı TÜREL'e teşekkür ederim.

Çalışmamın Sosyal Bilgiler Eğitimi alanına faydalı olması ve daha iyi vatandaşlar olabilmek ve yetiştirebilmek dileğiyle...

Ayşe TÜREL

ÖZET

YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GOOGLE EARTH KULLANIMININ ÖĞRENCİ BAŞARI VE TUTUMLARI ÜZERİNE ETKİSİ

TÜREL, Ayşe

Yüksek Lisans, İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Mayıs 2019, sayfa

Bu çalışma sosyal bilgiler dersinde Google Earth kullanımının öğrencilerin başarıları ve derse yönelik tutumu üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışma ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desene uygun olarak hazırlanmıştır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Antalya’da bulunan bir ortaokulda 26’sı deney 26’sı kontrol grubunda olmak üzere 52 tane yedinci sınıf öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada nicel veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Uygulama kapsamında yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi konularından olan “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi, deney grubuna araştırmacı tarafından hazırlanan Google Earth yardımıyla, kontrol grubuna ise öğretim programına uygun şekilde anlatılmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS 23.00 üzerinde betimsel istatistik ve t-testi teknikleri yoluyla analiz edilerek yorumlanmıştır. Araştırma verilerinin analizi sonucunda sosyal bilgiler dersinde Google Earth kullanımının öğrencilerin başarıları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu, fakat sosyal bilgiler dersinde Google Earth kullanımının öğrencilerin derse yönelik tutumları üzerinde anlamlı düzeyde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar ilgili çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına dayalı olarak, araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Bilgiler, Yedinci Sınıf, Google Earth, Akademik Başarı, Tutum*

ABSTRACT

THE EFFECT OF USING GOOGLE EARTH TOWARDS STUDENTS' ACHIEVEMENT AND ATTITUDE IN SOCIAL STUDIES INSTRUCTION COURSE OF SEVEN GRADERS

TÜREL, Ayşe

MA Program in Elementary Education

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

May 2018, 60 pages

This study was designed to determine the effects of the use of Google Earth on students' achievement and attitude towards the social studies course. For this purpose, the study was prepared according to the quasi-experimental design with pretest-posttest control group. In the 2017-2018 academic year, the study was conducted with the participation of 52 seventh grade students in a middle school in Antalya. "The Economics and Social Life" unit, which is one of the seventh grade social studies courses, was taught to the experimental group by using Google Earth prepared by the researcher and the control group as appropriate to the existing curriculum. The data obtained from the application were analyzed by using descriptive statistics and t-test techniques on SPSS 23.00. As a result of the analysis of the research data, it was concluded that the use of Google Earth in the social studies course had a significant effect on the students' success, but the use of Google Earth in social studies did not have a significant effect on students' attitudes towards the course. The results of the study were compared with the results of the related studies. Based on the findings of the study, some suggestions were made to the researchers and practitioners.

Key Words: *Social Studies, Sevent Grade, Google Earth, Academic Achievement, Attitude*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER	iv
TEŞEKKÜRLER	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	7
1.2.Araştırmanın Amacı	10
1.2.1.Alt Problemler	10
1.3.Araştırmanın Önemi	10
1.4. Varsayımlar	12
1.5. Sınırlılıklar.....	12
1.6. Tanımlar.	13
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	14
2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Kapsamı.....	14
2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi	16
2.1.2. Sosyal Bilgiler Programının Yapısı.....	17
2.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılandırmacı Yaklaşım.....	24
2.2.1.Sosyal Bilgiler Dersinde İletişim Teknolojilerinin Yeri ve Önemi.....	25
2.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımı.....	27

2.3. Sosyal Bilgiler-Coğrafya İlişkisi	28
2.3.1. Coğrafya Bilgisinin Önemi	30
2.3.2. Coğrafya Bilgi Sistemlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeri	30
2.3.3. Mekanı Algılama Becerisi.....	36
2.3.4. Harita Okuma Becerisi	37
2.4. Google Earth Programı ve Özellikleri	42
2.4.1. Google Earth Programının Kullanımı	44
2.4.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Google Earth Programının Kullanımı	46
2.5. Google Earth Programıyla İlgili Yapılan Araştırmalar	51
3.YÖNTEM	53
3.1. Araştırmanın Deseni	53
3.2. Çalışma Grubu.....	54
3.3. Veri Toplama Aracı.....	54
3.3.1. Başarı Testi.....	54
3.3.2. Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği.....	56
3.5. Verilerin Toplanması.....	56
3.6. Verilerin Analizi	57
4. BULGULAR	58
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	58
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	60
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	61
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	61

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	62
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	62
5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	64
5.1. Sonuç ve Tartışma	64
5.2. Öneriler.....	67
6. KAYNAKÇA	68
7. EKLER	73
Ek-1. Başarı Testi	73
Ek-2. Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği	77
Ek-3. İzin Dilekçesi	79
Ek-4. Yemin Belgesi	84
8. ÖZGEÇMİŞ	85

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Araştırma deseninin simgesel görünümü.....	53
Tablo 3.2. Başarı testi madde güçlük ve ayırt edicilik indeksleri.....	55
Tablo 4.1. Deney ve kontrol gruplarının başarı testine ilişkin normallik değerleri.....	58
Tablo 4.2. Deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-Testi.....	59
Tablo 4.3. Deney ve kontrol gruplarının son test başarı puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-Testi.....	59
Tablo 4.4. Deney grubunun ön test- son test başarı testi puanlarına ilişkin bağımlı t-Testi sonuçları.....	60
Tablo 4.5. Kontrol grubunun ön test - son test başarı testi puanlarına ilişkin bağımlı t-Testi.....	60
Tablo 4.6. Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği ön uygulama puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-Testi.....	61
Tablo 4.7. Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği uygulama sonrası puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-Testi.....	61
Tablo 4.8. Deney grubunun uygulama öncesi ve sonrası tutum puanlarına ilişkin bağımlı t-Testi sonuçları.....	62
Tablo 4.9. Kontrol grubunun uygulama öncesi ve sonrası tutum puanlarına ilişkin bağımlı t-Testi sonuçları.....	63

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Piri Reis'in haritası.....	39
Şekil 2. Haritanın tanımı ile ilgili karikatür.....	41
Şekil 3. Google Earth programı.....	42
Şekil 4. Dünyanın uydu görüntüsü.....	44
Şekil 5. Google Earth programı giriş sayfası.....	46
Şekil 6. Google Earth programında gezinme.....	49

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AKT:Aktaran

ÇEV:Çeviren

MEB:Milli Eğitim Bakanlığı

GE:Google Earth

CBS:Coğrafya Bilgi Sistemleri

HTTP:Web Adresli Kaynak

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim, bireyin ve toplumların, ilk çağda doğa ile mücadelesinde bir içgüdü, orta çağda savaşlarda başarılarının sırrı, günümüzde ise başarıya giden her patikada yol gösterici bir rehberdir (Karasar, 2004, s.1).

İnsan hayatına ışık tutan üç temel faktör vardır: Eğitim, Öğrenme ve Teknoloji. Eğitim; bireylerde istedik davranış geliştirme ve davranış biçimlendirme olarak ifade edilebilir. Bireyin dünyaya geldiği andan itibaren var olan yeteneklerinin keşfedilmesi ve bu doğrultuda bireylerin yaratıcılığını geliştirilmesi önemlidir.

Bireylerin en temel kabiliyeti öğrenme faaliyetidir. Öğrenme insan hayatının vazgeçilmez unsurlarından biridir. Öğrenme insanın doğumuyla başlayan ve hayatı boyu devam eden bir sürecin en önemli parçasıdır. Öğrenme kişiden kişiye farklılık göstermektedir (Tatar ve Tatar, s.126).

Teknoloji insanın eğitim yoluyla kazandığı bilgi ve becerilerden en verimlik şekilde yararlanmasını sağlar. Teknoloji edinilen bu bilgi ve becerilerin yaşama uyarlayabilmesini sağlar (MEB, 2006).

Öğrencinin okuldaki görevlerinden biri sınırsız sayıda bilgi öğrenmektir. Okullar öğrencilerden bilgi edinmeyi görev olarak bilmesini bekler. Fakat okullarda öğrencilere bilgiyi nasıl öğreneceği öğretilmez. Olması gereken durum ise geleneksel öğretim yöntemlerinin dışına çıkıp çağdaş öğretim yöntemlerini kullanılmasıdır. Böylece öğrencinin bilgiye ulaşması ve bilgiyi yeniden var etmesi beklenir (Kayaduman, 2011).

Bu durumla ilgili olarak Norman: “Öğrenmeyi öğrencilerin bilmesi gerektiğini bilmemize rağmen onlara öğrenmeyi öğretmememiz tuhaf bir durumdur. Öğrencilerin problem çözmeleri gerektiğini düşünür ama nadiren onlara problem çözmeyi öğretiriz. Yine benzer şekilde, öğrencilerden anlatılanları hatırlamalarını bekleriz ama onlara nadiren hafıza tekniklerini öğretiriz. Eğitimcilerin, bu bilgi ve uygulama eksiklerini gidermelerinin artık zamanı

gelmiştir. Nasıl öğrenileceğinin, nasıl problem çözüleceğinin, nasıl hatırlanılacağına ilkelerini geliştirmeyi ve sonra da bunları uygulamayı sağlayacak öğretim programlarına ihtiyacımız vardır” (Weinstein ve Mayer, 1986, s.3).

Yirmi birinci yüzyılda eğitimde devam eden problemler incelendiğinde topluma kaliteli eğitim sunmanın yollarından biri teknolojiyi eğitim-öğretimde kullanarak sağlanabilir. Çünkü teknolojide meydana gelen gelişmeler sosyal hayatı etkilediği gibi eğitim-öğretim sürecinde etkilemektedir. Bireylerin teknolojinin olanaklarından yararlanması hem akademik başarısında hem de kişisel gelişimleri içinde iyi olacaktır.

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmelerin eğitim ortamına yansması çocuklarda öğrenme sürecine yeni bakış açıları getirmiştir. Araştırmalardan yola çıkarak bu durumun sonucunda öğretim materyallerinin teknoloji ile bütünleşmesi okullara öğrencilerin aldığı eğitimin kalitesine etki ettiği gözlemlenmiştir.

Teknolojik gelişmeler sonucu toplumsal yapının değişmesi insanı konu alan Sosyal bilgiler dersini doğrudan etkilemiştir. Toplumun gelişen yapısı ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda teknolojinin eğitimin bir parçası haline gelmesi zorunlu bir hal almıştır. Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde kullanılan teknolojik materyaller ile öğrenciler dijital çağın avantajlarından yararlanır duruma gelmiştir. Bu durum öğrencilerin akademik başarısı ve kişisel gelişimlerini tamamlayarak iyi bir şekilde yetişebileceği düşünülmektedir. Donanımlı öğrencilerin yetişmesi toplumsal sorunların çözülmesinde ve toplumun gereksinimlerinin karşılanabilmesinde faydalı olacaktır.

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset, hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan, öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006).

Sosyal bilgiler öğretimi derslerin konusu ve amacı bakımından incelendiğinde öğretim yöntemlerinde teknolojiden faydalanma ihtiyacı diğer sözel derslerden daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumun sebebi sözel ve soyut kavramların müfredat kapsamında oldukça fazla yer almasıdır. Sosyal bilgiler dersi sözel bir ders olduğundan dersin öğretiminin kolay ve ilgi çekici olması için görsellerle desteklenmesi gerekir. Bilgiye anında erişim

sağlayan bilgisayar teknolojilerinden yararlanılması Sosyal bilgiler dersinde eğitim-öğretim sürecini destekleyecektir.

Sosyal bilgiler dersinin konularının öğretiminde kullanılan materyallerin fotoğraf, küre, grafik, bilgisayar, harita gibi görsel verilerle zenginleştirilmesi beş duyuya hitap ettiğinden öğretimi kolaylaştıracağı gözlemlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hazırlanan bu teknolojik materyalleri etkili bir biçimde kullanması öğrencilerini de bugünün ve yarının şartlarına oldukça hızlı hazırlar. Bilgilerin paylaşılması, bilimleri güçlendirip, bilimin çeşitliliğini artırırken, bu paylaşımların artması da küreselleşmeyi hızlandırmaktadır. Böyle bir durumda eğitim yöntemsel olarak ve türleri bakımından gelişen teknolojiye uyum sağlamak zorundadır (Yeşiltaş, 2011).

Sosyal bilgiler dersinde doğrudan verilmesi gereken becerilerden biri olan mekânı algılama becerisinin bilgisayar teknolojileriyle internet ortamında verilmesi daha etkili olur. Teknolojik öğretim materyallerinin aracılığı ile mekânı algılama becerisinin öğrencilere kazandırılması Sosyal bilgiler dersi ile hedeflenmiştir. Son yıllarda Sosyal bilgiler derslerinin öğretiminde Google Earth programı sıkça kullanılmaktadır. Google Earth programı öğrencilerin yapılandırmacı yaklaşımın kapsamında sanal olarak yeryüzündeki doğal ve beşeri yerleri, doğal ve beşeri unsurları, yönleri sanal ortamda üç boyutlu olarak görebilmelerini sağlar. Aynı zamanda Google Earth programı öğrenme sürecine dahil edilerek öğrencilerde mekânı algılama becerisini kazanmalarına olanak sağlar (Akınoğlu, 2004).

Mekan ve zaman algısı Coğrafya ve Sosyal bilgiler derslerinin öğretiminde bir bütün olarak değerlendirilmesi gereken becerilerdir. Çocukların bu beceri kapsamında yaşadığı çevre ile insanlar arasındaki ilişkiyi kavraması önemlidir. Yaşadığı çevreyi tanıyan bir yerlerin toplumda süregelen problemleri gözlemlemesi ve bu problemlere çözüm yolu üretmesi gerekir. Çocuğun problem çözme becerisi yine Sosyal bilgiler dersi kapsamında verilir (MEB, 2006).

Bireylerin yaşadığı doğal çevreye uyum sağlayabilmesi için mekânı algılama becerisinin geliştirilmesi şarttır. Mekânı algılama becerisi için mekansal algı, mekansal bellek, mekansal organizasyon gereklidir. Bütün içinde parçaları görme, gördüklerini bellekte tutma, geçmiş deneyimlerinin yeni durumlarla ilişkisini kurma mekansal gelişim için gereklidir (Güven, 2004).

Sosyal bilgiler öğretim programı 2005 yılında yenilenmiştir. Yenilenen öğretim programı kapsamında öğrencilere kazandırılması gereken yeni beceriler belirtilmiştir. 2005 müfredat programında eğitimde yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımın etkisiyle Sosyal bilgiler öğretim programı yeniden tasarlanmıştır. Sosyal bilgiler öğretim programı, yapılandırmacı yaklaşım temelinde öğrenci merkezli ve sarmal bir yapıya sahiptir. Yapılandırmacı anlayışı temel alan Sosyal bilgiler dersi öğrencilerin bilgiyi yapılandırması ve yapılandırılan bilgiden yeni bilgi ve yeni beceriler elde etme amacını taşımaktadır (MEB, 2005).

2005 yılında Sosyal bilgiler dersinde olduğu gibi Coğrafya dersi öğretim programında da yapılan bazı değişiklikler olmuştur. Okullardaki teknik ve fiziki imkanlar dahilinde öğretmenlerin CBS'yi ve bilgi iletişim teknolojilerini kullanılabileceği ve mevcut örnekleri inceleyerek bu programı kullanabileceğinden bahsedilmektedir. Bu yenilikler coğrafya öğretimini ve bu dersi ezber yapılan bir ders olmaktan çıkarabilir. Bilgi iletişim teknolojilerinin coğrafya öğretimi adına büyük potansiyele sahip olduğu düşünülen CBS coğrafya dersi öğretiminde yeni gelişmelere sebep olabilir (MEB, 2010).

Özellikle teknolojiye vurgunun artması ve bu vurgunun yapılandırmacılık merkezli olması önemli bir nokta olabilir. Çünkü tasarlanan 2005 yılı coğrafya dersi öğretim programında dikkat çeken bir öneri yer almaktadır. Bu öneri Coğrafi Bilgi Sistemleri(CBS) ve bu sistemlerden imkanlar dahilinde yararlanılması maddesidir . İlk defa 2005 yılında yapılan bu öneri sonraki yıllarda yayınlanan coğrafya dersi öğretim programı değişikliklerinde de yer almıştır (MEB, 2005).

Sosyal bilgiler dersinin konularının öğretiminde Coğrafya dersinin konuları çoğunluktadır. Coğrafyayı ve çevreyi ilgilendiren konularda soyut kavramlar fazlasıyla müfredat kapsamında yer alır. Soyut konuların öğrenci seviyesine uygun olarak öğretilmesi uzmanlık isteyen bir uğraşı alanıdır. Yakın çevrede görülmeyen doğa olaylarını öğrenciye öğretebilmek için ders konuların sadeleştirilmesine ve çeşitli öğretim materyallerinin kullanılarak öğrenmelerin somutlaştırılmalarına ihtiyaç vardır (Erol, 1987).

Coğrafya dersi konularının öğretiminde coğrafyacılar; internet, yapılandırmacılık ve coğrafya arasındaki ilişkiyi keşfetmeye başlamıştır. (Hill ve Solem, 2007).

Benimsenen ilkelere bakıldığında genel olarak coğrafya dersi öğretim programında, öğretmen merkezli ve öğrencilerin pasif olduğu geleneksel yöntemlerden, öğrencinin aktif olduğu, bilgiye kendisinin ulaştığı, öğrenci merkezli yaklaşımlara vurgu yapılmıştır. Başka bir açıdan program; yapılandırmacı yaklaşımı benimseyerek, öğrenciyi merkeze alan, bütünsel bir bakış açısına sahip, okul içi ve dışındaki olaylarla ilişkili, öğrencilerde olaylar ile ilgili çok boyutlu düşünebilme becerisi geliştirmeyi ve öğrencilerin karşılaştıkları problemleri çözmeye edindikleri bilgi ve becerileri kullanabilmelerini hedefleyen bir yapıya sahiptir (Tuna, 2008).

Bir çok uygulaması bulunan CBS, kısaca mekânsal referanslı bütün bilgileri analiz etmek, yönetmek, depolamak için Eğitim bilimleri ve coğrafya eğitimi adına geliştirilmiş, yazılımlardır. Coğrafya konularının öğretilmesine yardımcı olmasından dolayı CBS teknolojisi Bloom Taksonomisine göre üst düzey düşünme becerilerini geliştirmesi, bu işlemi yaparken de coğrafik sorgulamaya imkân vermesi önemlidir (Kesler, Demirci, 2007).

CBS yazılımlarının Coğrafya öğretimi adına birçok yönü bulunmasına rağmen, kişisel ve kurumsal türde bu yazılımların kullanımı ekonomik değildir. Ekonomik olmayan bu tür yazılımların birçoğunu Coğrafya ile ilgilenen insanlar elde etmede ekonomik olarak güçlük yaşamaktadır. Özellikle bazı CBS yazılımlarının özellik bakımından kısıtlanmış sürümleri son zamanlar da firmalar tarafından ticari amaçlı olmaksızın demo sürümü olarak veya kullanıcılar tarafından ücretsiz kullanıma sunulmuştur. Ama bu demo sürümleri kullanmak bir takım sınırlamaları da beraberinde getirebilmektedir.

CBS programlarının Coğrafya öğretimi adına bazı zorluklarının, coğrafya öğretiminde öğretmen ve öğrenci açısından dile getirildiği çalışmaya da rastlanmıştır. Bu çalışmada Liu ve Zhu tarafından, CBS programlarının kullanım kolaylığının ve esnekliğinin yetersiz oluşu, bu programları hem öğretmenler hem de öğrencilerin kullanmasının zor olması, var olan veri kaynakları paketlerinin kapsam da sınırlı oluşu ve derslerin işlenen konu bakımından bazı noktalardan bağlantısız ünitelere ayrılmış olması dile getirilmiştir. Google Earth çok uzun bir zamandan beri maliyetsiz kullanım sunması, kurulumunun ve kullanımının diğer CBS programlarına göre daha kolay olması bilinen bir gerçek olduğundan dolayı CBS'nin bir türü olan Google Earth gibi bir coğrafi bilgi sistemi yardımcı olmaktadır (Liu, Zhu, 2008).

Google Earth'ün farklı CBS tabanlı bir özelliği üç boyutlu haritaların içerisinde 2 boyutlu haritalarında kullanılmasını mümkün kılmasıdır. Ayrıca, Google Earth programı farklı tarihlerde çekilmiş yeryüzü fotoğraflarının üç boyutlu bir sanal küre üzerinde çeşitli yazılım dilleri aracılığı ile işlenerek Dünya'nın, Ay'ın, Mars'ın ve Gökyüzü'nün sanal temsilini de sunmaktadır. Öyle ki kullanım noktasında çok basit bir ara yüze sahip olan Google Earth kendi sitesinde kullanıcılara eğitimsel materyaller de sunmaktadır.

Üç boyutlu sanal dünya küresi üzerinde birçok ayrıntıyı yakalayabilirken aynı zamanda da istenilen konuma bir çok veri girişi yapılabilmesine imkan verebildiğinden dolayı farklı birçok dersin işlenmesinde kullanılabilir olan Google Earth programı sosyal bilgiler dersi için iyi bir fırsattır. Örneğin, Google Earth bir konuma girilen coğrafi bilgileri video dosyalarıyla, fotoğraflarla, haritalarla bağlantı kurulabilir. Coğrafya öğretiminde kullanılan materyallere göz atılmasına ihtiyaç vardır. Bu materyaller genel olarak; küreler, haritalar, modeller, ders kitapları tablo ve grafikler, fotoğraflar, dergiler, CD ve kasetler, televizyon programları, slaytlar, müzik gibi görsel işitsel materyaller, sanat eserleri, doğal kaynaklar, çeşitli maketler, çalışma kağıtları vb. olarak sıralanabilir (Demiralp, 2007).

Son yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmelerinde etkisi ile görsel ve işitsel araçların ön plana çıktığı görülmektedir. Kısacası, geçmişte uygulanan ve giderek önemini kaybetmeye başlayan klasik yöntemlerin yerine derslerde öğrencileri daha aktif kılacak ve öğrencilerin derse katılımını sağlayacak görsel araçların teknolojiyle ilişkili olan bilgi sistemlerinin kullanılması gerekmektedir.

Sosyal bilgiler derslerinin öğrenci merkezli işlenebilmesi iletişim teknolojisi olan Google Earth tarafından sağlanabileceği düşünülmektedir. Google Earth programı coğrafi koordinatları paralel ve meridyenleri derece, dakika ve saniye olarak gösterilebilmektedir. Ayrıca harita çiziminde gerekli olan kuş bakışı mesafe ölçümü yaptırabilmesi, Dünya, Ay, Mars ve Gökyüzü'nün sanal temsillerini verebilmesi, ülke ve kıta sınırlarını, coğrafi koordinatlarını, 3 boyutlu yapıları, karaların yol haritalarını, hava durumunu, denizleri gösterebilmesi gibi birden fazla özelliğiyle coğrafya öğretiminde kullanılması büyük önem taşımaktadır. Bu türdeki akademik çalışmalar incelendiğinde Türkiye'de coğrafya öğretimi adına Google Earth'ü önemli kılan çalışmaya rastlanmamıştır. Yurt dışında ise Westgard Google Earth ile Power Point programını 8. sınıf coğrafya derslerinde karşılaştırmıştır. Deneysel olarak yürütülen çalışmada Google Earth'ün mekansal okur yazarlığı geliştirdiği ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışma Google Earth'ün Coğrafya derslerinde sunabileceği görsel materyaller ile bu dersleri zenginleştirebileceği düşünülmesi, ekonomiklik yönünden ücretsiz

kullanım sunması, öğrencilerde konumsal görev yapabilme ve mekansal düşünme yeteneğini geliştirebileceğinden yola çıkılarak Google Earth programı Sosyal bilgiler derslerinde çok boyutlu değerlendirilmeye çalışılacaktır (Westgard, 2010).

Google Earth'ün öğretim programlarında kullanılması yapılacak olan yeni araştırmalara yol göstermesi açısından coğrafya öğretimine katkısı, Sosyal bilgiler öğretmenlerine Google Earth'ün Sosyal bilgiler derslerinde kullanımı konusunda ışık tutması, alandaki yetersizlikleri ve kapatılması alan içi boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Araştırmanın ana problemi; 7. sınıf Sosyal bilgiler dersinde Ekonomi ve Sosyal hayat ünitesinin konularının öğretiminde Google Earth uygulamalarının öğrenci başarı ve tutumlarına etkisinde anlamlı bir fark var mıdır?

Sosyal bilgiler dersi, 4., 5., 6. ve 7. sınıflarda okutulan temel derslerden birisidir. Erden, Sosyal bilgileri şu şekilde tanımlamıştır: Sosyal bilgiler; ilköğretim okullarında iyi bir vatandaş yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, 1996).

Günümüzde bilgiye verilen değer artması eğitime verilen önemi de arttırmıştır. Bu durumun sonucunda gelişmiş ülkeler eğitim programlarını günümüz şartlarına göre güncellemiştir. Okullar da öğrencileri çağın gelişmişliği doğrultusunda en iyi şekilde hayata hazırlamaya ve hatta hayatı eğitim kurumlarında deneyimlerine imkan sağlayacak ortamlar oluşturma çabası içine girmiştir.

Sosyal bilgiler dersine ait kazanımların öğrencilere kazandırılabilmesi amacıyla amaca yönelik olarak hazırlanmış ders materyalleri oldukça önem taşımaktadır. Çünkü öğrenme - öğretme sürecinde öğretim materyallerinin kullanımı, öğretmenler ve öğrenciler için güçlü öğrenme ortamı oluşturarak, belirlenen kazanımlara daha kolay ve etkili şekilde ulaşılmasına yardımcı olur (Yeşiltaş, 2014).

Materyaller genel olarak; eğitim öğretim sürecinin etkin ve verimli şekilde kullanılmasına olanak sağlayan, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesinde etkili olan her türlü malzeme olarak tanımlanmıştır (Kaymakçı, 2011).

Sosyal bilgiler öğretiminde harita, atlas gibi görsel öğretim materyallerinin ders anlatımında kullanılması Sosyal bilgiler dersinin öğretimini kolaylaştırmıştır. Bu materyaller kullanılırken bilgisayar teknolojilerinden fayda sağlanmıştır. Bilgisayar teknolojileri aracılığıyla daha etkili sunumlara imkan veren interaktif haritalar, 2 boyutlu haritalar, 3 boyutlu haritalar ve bu materyallerin tümünü kapsayan coğrafya bilgi sistemlerini sosyal bilgiler dersinde aktif etmek öğretmenler için zamanın etkin kullanılması, görsel ve işitsel sunumlar, dersin amacına ulaşması bakımından büyük avantaj sağlar.

Yaşanan teknolojik gelişmelerin etkisiyle görsel ve işitsel öğretim materyalleri yaygınlaşmaktadır. Çağ ilerledikçe önemini kaybeden geleneksel yöntemlerin yerine günümüz teknolojileri kullanarak öğrenciyi merkeze alarak, öğrencinin derse katılımını sağlayacak alternatif öğretim yöntemleri tercih edilmelidir. Google Earth bilgi iletişim teknolojisi olarak teknolojinin eğitime yansımaya en iyi modellerinden biridir. Google Earth Sosyal bilgiler dersinde görselliği sağlayarak öğrenciyi derste daha etkin kılmaktadır.

21. yüzyılda toplumun ihtiyaçları doğrultusunda teknolojinin eğitimle bütünleşmesi gerekmektedir. Teknolojinin etkisiyle yaşanan toplumsal değişimler ise toplumu konu alan Sosyal bilgiler dersini etkilemektedir. Sosyal bilgiler dersinin amacı ve dersin yöntemleri incelendiğinde diğer sözel derslere göre daha fazla bilgisayar teknolojilerine gereksinim olduğu saptanmıştır. Son yıllarda bilgisayar ve iletişim destekli teknolojiler sayesinde sosyal bilgiler derslerinin öğretimi daha da kolaylaşmıştır.

Teknolojinin geliştiği her yeni günde bilgiye ulaşmayı hedeflemiş, bilgiye nasıl ulaşacağını öğrenmiş, araştırmacı ve sorgulayıcı fertlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyacın giderilmesi için sözel bir ders olan Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin derse karşı tutumunun değiştirilmesi ve öğrencilerin akademik başarısının iyileştirilmesi gerekmektedir. Doğal çevre ve günlük yaşam ile iç içe olan Sosyal bilgiler dersi programlandırılması bakımından sözel bir derstir ve bu dersin görsel ve hem görsel hem işitsel anlatım yöntemleri ile zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Okullarda Sosyal bilgiler dersinin sözel anlatım yöntemlerinin dışına çıkılmaması dersi sıkıcı bir hale getirmiştir. Öğretmenlerimizin dersi geleneksel öğretim yöntemleriyle düz anlatım yaparak sonlandırması öğretim kalitesini düşürmekte ve öğrencilerin derse karşı tutumunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Sosyal bilgiler dersine karşı olumsuz tutumların fazla olmasının sebeplerinden biri de yapılandırmacı yaklaşımın öğretim programı içinde yarım uygulanıyor olmasıdır. Öğrencilerin akademik başarısının istenilen düzeyde olmamasının sebebi ise öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemlerin çözümünde güçlük yaşamasından kaynaklanmaktadır. Bu durumların sonucunda Sosyal bilgiler dersi için alternatif öğretim modellerinin kullanılmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Sosyal Bilgiler ünitelerinin aktarımında Google Earth programının Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılması öğretmene anlatım açısından, öğrenciye konuyu kavrama ve öğrenme açısından oldukça fayda sağlayacaktır.

Öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumlarının değişmesi öğrencilerin akademik başarısını etkileyecektir. Teknolojinin getirmiş olduğu avantajlarla anlatımı zenginleştiren ve eğlenceli hala getiren Google Earth programı kalıcı öğrenmeler sağlayacaktır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri Sosyal bilgiler öğretiminde teknolojiden yararlanmanın öğrencilerin akademik başarısını arttıracaklarını savunmaktadır. Çünkü teknoloji ucu bucağı olmayan sınırları ortadan kaldıran öğrencilere farklı bakış açıları kazandıran muhteşem bir buluştur. Örneğin ders anlatımında tahtaya asılan bir haritadan öğrencilerin yer-yön algısının gerçeğe yansımaları farklı, Google Earth programının kullanımı sonucu öğrenilen yer-yön algısının gerçek hayata yansımaları farklı olacaktır.

Sosyal bilgiler derslerinde kullanılan materyaller; ders kitapları, atlaslar, tablolar, fotoğraflar, haritalar, grafikler, küre, slaytlar, maketler olarak örneklendirilebilir. Bunlardan en çok kullanılan öğretim materyali ise ders kitaplarıdır. Bir rehber konumunda olan ders kitapları öğrencilere ve öğretmenlere yol göstermektedir. Fakat sözel ağırlıklı bir ders olan Sosyal bilgiler dersinde ders kitaplarının sürekli kullanılması öğrencilerin derse ilgisini azaltıp öğrenci başarısını düşürebilir. Bu duruma bağlı olarak Sosyal bilgiler dersindeki yazılı materyallerin görsel materyallerle desteklenmesi öğrencilerin derse olan başarısını ve ilgisini artıracakları düşünülmektedir.

Yapılan akademik araştırmalarda öğrencilerin okuduklarının 10% unu; işittiklerinin 26%'sını; gördüklerinin 30%'unu; görüp işittiklerinin %50'sini; söylediklerinin 70%'ini; yaptıkları şey konusunda söylediklerinin 90%'ını akıllarında tutabildiklerini göstermektedir (Üçışık, Ünlü ve Özey, 2002).

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı; sosyal bilgiler dersinde Google Earth kullanımının öğrenci başarısı ve tutumu üzerindeki etkisini incelemektir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.2.1. Alt Problemler

1. Deney ve kontrol gruplarının ön-test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Deney ve kontrol gruplarının son-test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Deney grubunun ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Kontrol grubunun ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Deney ve kontrol gruplarının uygulama sonrası tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Deney grubunun uygulama öncesi ve sonrası tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Kontrol grubunun uygulama öncesi ve sonrası tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bilgi iletişim teknolojisi olan Google Earth uygulamalarının eğitim öğretim sürecine dahil edilmesi programın görsellerle destekleniyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu çalışma Sosyal bilgiler eğitiminde eksiklikleri giderme ve literatüre katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Ülkemizde Google Earth programının kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır.

Türk eğitim sistemi bilgisayar destekli eğitimden oldukça etkilenmiştir. Bilgisayar ve iletişim teknolojileri güncel hayatımızın her alanında kullanılmaktadır. Bundan dolayı eğitim- öğretim faaliyetlerine de yansması yadsınamaz. Her yeni günde kendini geliştiren teknolojide meydana gelen yenilikler eğitim-öğretim müfredatının da güncellenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Öğretim materyalleri derslerin verimliliğini artırmada ve öğrencinin derse katılım sağlamasında büyük öneme sahiptir. Çünkü alışlagelmişin dışına çıkmak çocuk da ilgi uyandıracığından çocuğu derse karşı güdüleyecektir. Derse karşı güdülenen çocuk dersi daha iyi dinleyeceğinden kendini aktif bir rolün içinde bulacaktır. Ders anlatımlarını teknoloji ve öğretim materyalleri ile zenginleştirmek bilgiyi somutlaştırma ve kalıcı öğrenmeyi mümkün kılar. Google Earth öğretim teknolojilerinden biridir.

Bir CBS teknolojisi olan Google Earth programının derslerde kullanımının avantajları vardır. Google Earth Sosyal bilgiler dersinde ekonomik kullanım sunan uygulamadır. Programın kullanılması ve uygulanması için ayrıca bir kursa ihtiyaç yoktur. Coğrafya Bilgi Sistemleri öğrencilerin çok boyutlu öğrenmeyi gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır. Görsel ve işitsel algılarını açarak öğrencinin çok boyutlu düşünmesini sağlar. Aynı zamanda kalıcı öğrenmeyi sağlayacak zihinsel becerileri geliştirmeye katkı sağlar.

Sosyal bilgiler dersi öğrencilerde sistematik bir coğrafya bilincinin oluşturmasında en önemli derslerden biridir. Coğrafya bilinci coğrafyayı sevmek ve öğrenmekle başlar. Çocukların sosyal çevresinde, yaşam alanında baktığı her yer coğrafyanın kendisidir. Coğrafya öğretimi yer-yön algısını kavramak ile başlar. Yer-yön algısını çocuklara kazandırmak isteyen bir öğretmen çocuklarda önce harita okuma becerisi geliştirmelidir. Harita okuma becerisi edinen çocukların Google Earth programından kolaylıkla faydalanacağı araştırmalar sonucu ortaya koyulmuştur. Sosyal bilgiler öğretiminde Google Earth programını sanal ortamda üç boyutlu görüntülerin gösterilebileceği alternatif bir öğretim materyali olarak kullanılmaktadır. Program kullanım açısından sınıf içinde uygulanabilir bir eğitim materyalidir.

Sosyal bilgiler çok çeşitli sosyal bilimlerin temel alındığı bir toplu öğretim dersidir. Sosyal bilimler disiplinlerinin merkezinde coğrafya ve tarih dersleri yer alır. Çünkü diğer sosyal bilimler yöntem ve konu olarak birbirleriyle ilişkilidir. Tarih ve coğrafya ise insanın zaman ve mekân ilişkileri boyutunda daha bağımsız disiplinlerdir. Sosyal bilgiler dersinin içeriğini belirlemede zamanlamada tarih, mekanlama ve konumlamada coğrafya, kültürleme de antropoloji yaygın kaynak olarak kullanılmaktadır. Her sosyal bilim mekan ile ilişkisi vardır. Özetle; kültür, psikoloji, sosyoloji, ekonomi, siyaset mekana göre değişir (Michaelis and Garcia, 1996, s.187).

Google Earth uygulamalarının eğitime katkısı amacıyla yazılmış bu çalışma Sosyal bilgiler öğretmenliği ana bilim dallarında derslerde merak uyandırması, öğretimin görsellerle desteklenmesi, kalıcı öğrenmelerin sağlanması, çocuğun akademik başarısının artırılması için alan yazınında yapılan bu tür çalışmalara anlamlı faydalar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesindeki konular beş haftalık ders anlatımı süresince öğrencilerin derse katılım oranı eşit olduğu varsayılmıştır.
2. Uygulama yapılan öğrencilerin başarı testini cevaplayabilecek düzeyde ünite konularına hakim olduğu varsayılmıştır.
3. Deney ve kontrol grubuna katılan öğrencilerin uygulanan ölçeklere samimi ve gönüllü cevap verdikleri varsayılmıştır.
4. Beş haftalık ders anlatım süresince öğrencilerin ders süresince hazırbulunuşluk düzeyinin eşit olduğu varsayılmıştır.
5. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin veri toplama araçlarını not kaygısı olmadan cevapladıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma verileri 2016-2017 eğitim öğretim yılında Antalya'nın Muratpaşa ilçesindeki Namık Kemal Ortaokulunun 7. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Çalışmanın verileri Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesi ile sınırlıdır.
3. Araştırma Sosyal bilgiler dersine yönelik uygulamalarla sınırlıdır.
4. Uygulama beş haftalık ders anlatım süreci ile sınırlıdır.
5. Araştırmada kullanılan öğretim materyali bilgisayar ve Google Earth ile sınırlıdır.
6. Uygulanan ölçek başarı testi ve Sosyal bilgiler tutum ölçeğinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Çalışmamdaki bazı kavramların açıklamaları, araştırmanın daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve araştırmayı basitleştirmek için aşağıda belirtilmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersi: Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi” (MEB, 2005).

Coğrafya: Bir toplumu oluşturan tüm öğelerle ilgilenir. Toplumun gelişmişlik durumu, nüfusun genel özellikleri, içinde yaşadığı fiziki çevre ve bu çevrenin o toplumun gelişmesindeki etkisini inceleyen araştıran bilim dalıdır (Akınoğlu, 2006).

Eğitim: Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı (amaçlı ve planlı) olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1997).

Google Earth: Mekânsal verileri içeren yeryüzünün üç boyutlu görüntüleriyle bilgilendirme yapan bir uygulama aracıdır (Henry, 2009).

CBS: Coğrafi referanslı verileri işlemek için aşağıdaki dört özellik kümesini sağlayan bilgisayar tabanlı bir sistemdir: 1. giriş, 2. veri yönetimi (veri depolama ve geri alma), 3. işleme ve analiz, 4. çıktı (Aronoff, 1989).

Harita: Yeryüzünün veya belli bir parçasının küçültülmüş, genelleştirilmiş ve bütünlenmiş olarak düz zemin üzerine iki boyutta gösterilme tekniğidir (Imhof, 1972).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Kapsamı

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset, hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan, öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006, s.26).

Okul programı içinde Sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, doğa bilimlerine uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eş güdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı global bir dünyada kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (Doğanay, 2002).

Sosyal Bilimlerin bir dalı olan Sosyal bilgiler bir ders müfredatı olarak ortaokul seviyesine indirilmiş disiplindir. İçinde 11 tane bilim barındıran çok disiplinli bir derstir. Toplumsal gerçekliğin bir yansıması olan Sosyal bilgiler dersi bireyin kendi yeteneklerini keşfedip geliştirmesine yardımcı olur. Hızla ilerleyen günlük yaşantımızda toplumsal sorunlara çözüm bulmamızda bize en doğru yolu gösteren Sosyal bilgiler dersidir. Sosyal bilgiler dersini becerilerinden olan problem çözme becerisi bu ders kapsamında öğrenciye verilmektedir. Öğrenciler içinde bulunduğu durumu yönetebilmek için problem çözme becerisine sahip olmak zorundadır. Toplumun gelişmişliğine paralel olarak toplumda oluşan sorunlar dağ gibi birikmektedir. Sorunlara çözüm önerileri getirmek ve toplumu daha yaşanabilir hale getirmek toplulukla bir arada yaşama zorunluluğunun bilincinde olan Sosyal bilgiler dersi alan bireylerin görevidir. Sosyal bilgiler dersi toplumda bir arada yaşayan insanların toplumsal problemlerine çözüm yolu aramak için oluşturulmuş bir disiplindir. Sosyal bilgiler dersinin kapsamı toplum için iyi bir vatandaş yetiştirmektir. Sosyal bilgiler vatandaşlık eğitimi almış bireyler yetiştirmeyi hedefler (MEB, 2006).

Bireyler Sosyal bilgiler dersi ile yaşadığı yeri, şehri, ülkeyi, dünyayı öğrenir. Yaşadığı yerin geçmişini, tarihini, kültürel yapısını, coğrafi özelliklerini öğrenir. Sosyal bilgiler bireyleri yaşadığı toplumun özelliklerine göre yetiştiren önemli bir derstir. En önemli amacı Toplumsal varoluşu gerçekleştirmektir. Haklarını ve sorumluluklarını bilen devletini ve ülkesini sahiplenen millet olma bilincine sahip bireyler yetiştirmek Sosyal bilgiler dersinin gereklerindedir.

Öğrenciye sorumluluk bilincini vermesi Sosyal bilgiler dersinin önemini artırmaktadır. Giderek bozulmakta olan sosyal yapıya yön vererek toplumsal düzeni sağlar. Sorunlarla mücadele etme yetisiyle bireyi gerçek hayata hazırlar.

Aile eğitimin başladığı ilk kurumdur. Eğitim aile de başlayan hayat boyu devam edecek olan bir süreçtir. İnsanın doğduğu andan hayatının sonlandığı ana kadar olan evreyi kapsar. Eğitim ilk olarak konuşma eğitimi, yemek yeme, yürüme eğitimi, tuvalet eğitimi ile aile de başlar, okullarda görülen eğitim ile devam ettirilir.

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler eğitimi etkilemektedir. Gelişmelere ayak uydurmak zorunda kalan toplum asimile olmadan değer yargılarını yeni nesillere aktarmak zorundadır. Bireyin kültürlenme sürecinde atılan ilk adım aileden gelir. Örf, adet, gelenek, görenek gibi değer yargılarını ailelerimizden öğreniriz. Bireyin gelişiminde etkili olan sosyal olgular eğitimi ilk olarak ailede başlar. Sonra da Sosyal bilgiler eğitimi ile okullarda devam ettirilir. Sonuç olarak aileler Sosyal Bilgiler dersinin öğrenciye kazandırılmasında etkilidir.

Sosyal bilgiler dersi bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmak için birin müfredat kapsamında oluşturulmuş disiplindir. Sosyal bilgiler öğretiminde insan konu alınır. İnsanı ve insanın toplumun içindeki yerini ve önemini inceler. İnsanın toplum içindeki statüsünü ve statüsünün gereklerini yerine getirmesine yardımcı olur. Sosyal bilgiler bilinçli bireyler yetiştirmeyi hedefler. İçinde yaşadığı toplumun tarihini, geçmişini bilen ve geleceğine ışık tutan bireyler yetiştirmek esastır. Bu bilgi birikimini gelecek nesillere aktarma bilinci Sosyal bilgiler dersi ile mümkündür.

2.1.1 Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

"Sosyal bilgiler" terimi ilk defa 1916 tarihinde Amerika Birleşik Devletlerinde kullanılmıştır. Sosyal bilgiler için ABD'de bir komite düzenlenmesi öngörülmüştür. Düzenlenen komiteye Amerika dışından çeşitli bilim adamları katılmıştır. Sosyal bilgiler için düzenlenen komite de Sosyal bilgiler dersinin içeriği, konusu ve kapsamından bahsedilmiştir. Komitede alınan kararlara göre Sosyal bilgiler dersinin konusu "İnsan"dır. Dersin hedefi ise "İyi bir vatandaş yetiştirmektir."

Sosyal bilgiler dersi içinde yaşadığı toplumun sorunlarına çözüm üretmek için oluşturulmuştur. Toplumsal gelişmelere bağlı olarak zamanın şartlarına uyum sağlamak zorunda olan Sosyal bilgiler dersinin içeriğinde değişiklikler olmuştur. Zamanla sosyal bilgiler dersi yeni disiplinlerle çerçevesini genişletmiştir. Böylece ders akademik bir ders olmaya başlamıştır.

Sosyal bilgiler dersi Sosyal bilimlerin bir disiplini olarak var olmuş zamanlan ortaokul öğrencilerinin seviyesine indirilerek okullarda bir müfredat kapsamında ders programı olarak yerini almıştır.

1960 tarihinde Sosyal bilgiler dersinin müfredatına coğrafya disiplini ile ilgili yeni bir çok kavram eklenerek Sosyal bilgiler dersinde coğrafya disiplini geniş bir yer tutmuştur.

1970 tarihinde Sosyal bilgiler dersinin en önemli iki disiplini olan tarih ve coğrafya dışında yeni disiplinlerle çerçevesini genişletmiştir. Daha sonra disiplinler arası etkileşim incelenerek programın eksiklikleri tespit edilmiştir. Bunun sonucunda program eski haline tekrardan geri getirilmiştir (MEB, 2005).

Türkiye' de Sosyal bilgiler dersi ilk defa 1968 yılında eğitim-öğretim müfredatında yerini almıştır. Türkiye de zorunlu eğitim sekiz yıl olduktan sonra Sosyal bilgiler dersi 4,5,6,7. sınıflarında işlenmeye başlamıştır. İlköğretim sınıflarında ise Hayat bilgisi adında müfredatımızda yer alır.

2005 tarihinde Türk eğitim müfredatında Sosyal bilgiler dersinde Yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiş, geleneksel eğitim-öğretim yöntemleri terk edilmiştir. Sosyal bilgiler dersi çağdaş eğitim yöntemleriyle amacı ve kapsamına devam etmiştir.

2.1.2. Sosyal Bilgiler Programının Yapısı

Öğretim Programları

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, bireyin ve sosyal toplumun farklılaşan ihtiyaçları, öğrenme öğretme sürecindeki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu gelişmeler bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu niteliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefinde, basit, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur (MEB, 2018).

Ortaokul Öğretim Programının Amacı

Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek amacıyla manevi değerleri benimsemiş, haklarını bilen ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” nde ve disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamaktır (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Amacı

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak ülkesini ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip vatandaş olarak yetişmeleri,
2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
3. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
4. Yaşadığı doğal çevre ile dünyanın genel fiziki ve coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekanı algılama becerilerini geliştirmeleri,

5. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
6. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
7. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetmeleri (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değerler Eğitimi

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışmasız gerçektir. Bundan ötürü eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bu kararları davranışlarında uygulama yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder (MEB, 2018).

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran sistem değildir. Eğitim sistemi, temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asıl görevidir. Yeni kuşakların değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Temel Beceriler

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan beceriler:

1. Araştırma
2. Çevre okuryazarlığı
3. Değişim ve sürekliliği algılama
4. Dijital okuryazarlık
5. Eleştirel düşünme
6. Empati
7. Finansal okuryazarlık
8. Girişimcilik

9. Gözlem
10. Harita okuryazarlığı
11. Hukuk okuryazarlığı
12. İletişim
13. İş birliği
14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme
15. Kanıt kullanma
16. Karar verme
17. Konum analizi
18. Medya okuryazarlığı
19. Mekânı algılama
20. Öz denetim
21. Politik okuryazarlık
22. Problem çözme
23. Sosyal katılım
24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
26. Yenilikçi düşünme
27. Zaman ve kronolojiyi algılama (MEB, 2018).”

Öğrenme Alanları

“Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden disiplinler arası bir yapıdır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7 öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır. Öğretim programının içeriği öğrenme alanlarına göre düzenlenmiştir (MEB, 2018).

1. Birey ve Toplum

- ✓ Öğrencilerin kişisel ve sosyal yeterlilikleri,
- ✓ İnsan davranışlarını etkileyen duygu ve düşünceleri,
- ✓ Kimliği oluşturan faktörler ve bunların yaşama etkisini,
- ✓ Vatandaş olmanın önemini kazanmaları amaçlanır.

2. Kültür ve Miras

- ✓ Öğrencilerin kültür-insan etkileşimini,
- ✓ Ülkemizin kültürel öğelerini,
- ✓ Kültürle ilgili olarak geçmişle günümüzü karşılaştırmayı,
- ✓ Kültürün zamana ve mekâna göre değiştiğini,
- ✓ Kültürün korunması, geliştirilmesi ve ulusal bilinci kazandırması,
- ✓ Kültürel öğelerin dünya kültürünün zenginleşmesine katkı sağladığını kazanması amaçlanmaktadır.

3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler

- ✓ Öğrencilerin doğal ve beşeri ortamları,
- ✓ Bu ortamlarda meydana gelen olayların sebep ve sonuçlarını,
- ✓ İnsanın doğal ve beşeri ortamdaki rolünü,
- ✓ Coğrafyanın insan hayatındaki yerini,
- ✓ Çevresel sorunlara duyarlı olmanın önemini kazanmaları amaçlanmaktadır.

4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim

- ✓ Öğrencilerin üretim, dağıtım ve tüketim ile ilgili temel kavramları öğrenmeleri,
- ✓ Ekonomik etkinlikleri ve mali kaynakları tanımaları,
- ✓ Meslekler hakkında bilgi edinmeleri,
- ✓ İstek ve gereksinimlerini var olan kaynaklara göre oluşturmaları,
- ✓ Üretime katkıda bulunmanın önemini kavramaları amaçlanmaktadır.

5. Bilim, Teknoloji ve Toplum

- ✓ Öğrencilerin teknolojik ürünlerin kullanım biçimlerini,
- ✓ Teknolojik ürünlerin gelişim aşamalarını,
- ✓ Bilim ve teknolojinin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini,
- ✓ Bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma yollarını,

- ✓ Bilim ve teknolojinin gelişimindeki patent ve telif haklarını öğrenmeleri amaçlanmıştır.

6. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

- ✓ Öğrencilerin toplumsal yaşamda bireyler, gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşimin kavraması,
- ✓ Toplumsal problem, olay ve ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütlerin ilişkilendirmesi,
  - ✓ Sorumluluk sahibi bir birey olmanın ve sosyal katılımın önemini fark etmesi amaçlanmıştır.

7. Güç, Yönetim ve Toplum

- ✓ Öğrencilerin bilinçli bir vatandaş olarak demokratik katılım yollarını,
- ✓ Devlet gücünün varlığını,
- ✓ Yönetimlerde düzenin nasıl sağlandığını,
- ✓ Demokrasinin temellerini öğrenmeleri amaçlanmıştır.

8. Küresel Bağlantılar

- ✓ Öğrencilerin farklı coğrafyalardaki toplumları,
- ✓ Kültürel benzerlik, farklılık ve etkileşimi,
- ✓ Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkileri,
- ✓ Dünyayı ilgilendiren sorunların nedenlerini ve sonuçlarını,
- ✓ Bilim ve teknolojiye gelişmelerin toplumlar arasındaki ilişkilere etkisini öğrenmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi

Bilginin üretilmesi ve kullanılmasında Türk eğitim sisteminin önemi büyüktür. Bireyin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmesi, problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirmesi için çağın gelişmişliğine paralel olarak öğretim programlarının yenilenmesi gerekmektedir. Bunun için bireyin özellikleri dikkate alınarak gelişimi desteklenmelidir. Geleneksel öğretim yöntemlerinden hızla uzaklaşarak öğretmen merkezli öğretimden öğrenci merkezli öğrenmeye geçilmelidir. Bu yaklaşım doğrultusunda Sosyal bilgiler öğretimi bireyden beklenen niteliklerin geliştirilmesini amaçlar (MEB, 2018).

Sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrenmeyi öğrenen, sorgulayıcı yaklaşım sergileyen, problem çözme yetisi geliştiren mutlu bireyler yetiştirilmelidir. Sosyal bilgiler öğretim programı ile her öğrenciye ulaşabilmek gerekir. Bunun içinde öğrenme- öğretme yöntemlerini çeşitlendirmek önemlidir.

Ailenin çocuğun zihinsel ve bedensel gelişiminde rolü büyüktür. Öğrencilerin bedensel ve zihinsel gelişiminde, eğitim-öğretim hayatında ailenin sosyo-ekonomik düzeyi önemlidir. Sosyo-ekonomik düzeyi gelişmiş ailelerin çocukları daha iyi koşullarda eğitim görmektedir. Farklı ailelerde yetişmiş ikiz çocukların zihinsel gelişimi incelendiğinde ekonomik koşulları iyi olan ailenin yanında yetişen çocuğun daha iyi durumda olduğu araştırmalar sonucu gözlemlenmiştir.

Öğrenme sürecinde bireylerin kendi deneyimlerinden yararlanmaları gerekmektedir. Toplumun ilgilendiren sorunlara karşı duyarlı, çevreyle etkileşim halinde olan, Sorumluluklarını yerine getiren bireyler Sosyal bilgiler dersi ile desteklenmektedir.

Okullarda alınan Sosyal bilgiler öğretimi ile derste öğretilen bilgilerin gerçek yaşama yansıtılarak topluma uyum sağlayan bireyler yetiştirilmesi gerekir. Okulların simülatör olarak görülmesi ve okulların öğrenciyi hayata hazırlaması gerekmektedir.

Bireyin içinde bulunduğu coğrafyayı tanımlayabilmesi için bilgiye ulaşmaya, bilgiyi üretmeye ve bilgi birikimine ihtiyacı vardır. Sosyal bilgiler eğitimi alan bireylerin yaşadıkları coğrafyayı bilimsel açıdan ele alarak incelemesi gerekmektedir. Sosyal bilgiler eğitimi bireyin sosyalleşme sürecine olanak sağlayarak bireyin yaşadığı çevreyi ve dünyayı tanımasına katkı sağlar.

Öğrencilerin uzayla ilgili konulara ilgili olmasına rağmen öğrenciler üç boyutlu objeleri anlamakta güçlük çeker. Mekanı algılama becerisi ve harita okuma becerisi kazana öğrenciler ders esnasında ülkelere dokunamayacaklar ve ülkeleri ziyaret edemeyecekleri için alternatif öğrenme yöntemine ihtiyaç duyar. Bu eksiklik Google Earth uygulamaları ile sanal geziler düzenlenerek giderilmeye çalışır. Çünkü haritalar ezberlenmez, öğrenilir. Google Earth uygulamalarıyla anlamlandırılır.

Google Earth programı öğrencilerin Sosyal bilgiler derslerine olan ilgisinin ve akademik başarısının artmasına yardımcı olur. Öğrenciler ilgi duydukları konuları daha hızlı öğrenir. Fakat Google Earth i ders anlatım yöntemi olarak okullarda çok az öğretmen tercih etmektedir (Koçak, 2011).

İlköğretim Hayat bilgisi derslerinde Güneş sistemi, Dünya'nın şekli, Dünya'nın eksen ve yörünge hareketleri, Ay'ın evreleri öğretilmektedir. Ortaokul Sosyal bilgiler derslerinde Fen bilimleri derslerinin yardımıyla öğrencilere gezegenler, gök cisimleri, yıldızlar, rasathaneler ve uzay gözlemleri ile ilgili bilgiler aktarılmaktadır. Bu üç boyutlu kavramların öğrencilere öğretilmesi zordur. Çünkü bu kavramları ve kavramların özelliklerini öğrencilere sözel olarak anlatılması öğrencinin hayal gücünü zorlar, kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirmez.

Sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından Güneş sistemimiz öğrencilere Google Earth programıyla sanal ortamda üç boyutlu olarak öğretilir. Böylece hayal edilmesi zor olan bu kavramlar Google Earth programının öğrenme-öğretme sürecine dahil edilmesiyle bilgi kalıcı hale getirilmektedir. Öğrencilerin bu kavramları üç boyutlu olarak görmesi öğrencilerin yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerisi gibi bilimsel süreçleri tamamlaması açısından önemlidir.

Google Earth uygulamalarının Sosyal bilgiler öğretiminde payı büyüktür. Google Earth programı ile ilgilenen ve Sosyal bilgiler derslerinde bu uygulamayı kullanan öğrenciler üç boyutlu düşünülebilme yetisi kazanabilir. Olaylara geniş bir yelpazeden bakarak toplumsal problemleri çözebilir. Bu sayede bilgiyi ezberlemeden kavrayarak öğrenir. Bilimsel ilkeleri kullanarak bilgiyi yapılandırabilir, kavram yanlışlarını önler, bilimsel düşünmeyi tamamlar.

Sosyal Bilgiler Dersinin Amacı

Sosyal bilgiler dersi bireyi gerçek hayata hazırlayarak bireyin toplum içindeki rolünü belirler. Topluluk içinde yaşama uyum sağlayarak insan ilişkilerini geliştirmesine, toplumsal problemleri çözmesine yardımcı olarak mutlu bireyler yetiştirir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin amacı iyi bir vatandaş yetiştirmektir. İyi bir vatandaş olmak (MEB, 2018).

- Haklarını ve sorumluluklarını bilen ve yerine getiren,
- Toplumdaki rolünü kavrayıp toplumsal rolünün gereklerini yerine getiren,
- İçinde yaşadığı ülkenin sosyal ve fiziksel çevresini, tarihini, coğrafyasını iyi bilen,
- Ülkesine ve devletine karşı sorumluluklarını bilen,
- Vatandaşlık görevlerini yerine getiren,
- Yurttaşlık bilinciyle hareket eden,
- Yasaları bilen ve yasalara uyan,
- Yenilikçi,
- Üretken,

- İyi ahlak sahibi,
- Toplumsal sorunlara çözüm üreten,
- Demokrasi ve insan haklarına duyarlı,
- Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı,
- Türkiye Cumhuriyeti'nin laik bir devlet olduğunu bilen,
- Türk milletinin karakterini bilen,
- Türk büyüklerini tanıyan,
- Bugünkü uygarlığın geçmişin eseri olduğunu bilen,
- Tarihi eserlerin önemini bilen,
- Kültürel mirası koruyan,
- Topluluk halinde yaşamının kurallarına uyan,
- Türklerin geniş bir coğrafya da yaşamış büyük bir millet olduğunun farkında,
- Harita bilgisinden yararlanan,
- Çevreyi koruyan,
- Üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetlerinin önemini bilen,
- Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu ve tüm insanların kanun önünde eşit olduğunu bilen
- Milli bilinci gelişmiş olmaktır (MEB, 2018).

2.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılandırmacı Yaklaşım

Eğitimde yapılandırmacı yaklaşım 2005 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşım öğretmen merkezli öğretim yönteminden öğrenci merkezli öğrenme yöntemine geçmeyi teşvik eder. Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci var olan bilgiyi kullanmaz. Bilgiyi yeniden inşa ederek bilgiyi işlemesi gerekir.

Yapılandırmacı yaklaşım öğrenme etkinliklerinde öğrenci merkezli ve öğrencinin aktif rol aldığı bir yaklaşımdır. Yapılandırmacı yaklaşım öğrenme sürecini destekleyen bir yaklaşım olduğundan dolayı Sosyal bilgiler dersinde kolaylıkla uygulanabilir.

Sosyal bilgiler dersinde uygulanan yapılandırmacı yaklaşım etkinlik merkezli, bilginin yeniden yapılandırmasını sağlayan, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak toplumsal çevre ile etkileşimine imkan sağlar.

Yapılandırmacı yaklaşım ile;

- ✓ Öğrencilerin öğrenme sürecinde yaşantılarını kullanabilmesini ve çevreyle iletişim kurabilmesini sağlamaktadır.
- ✓ Tüm öğrencilere ulaşabilmek adına öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate almaktadır.
- ✓ Öğrencilere; aktif olma, sorgulama, araştırma gibi becerileri kazandırmayı amaçlarken, öğretmene; yönlendirici, keşfettirici, yol gösterici bir rol yüklemektedir (Akdağ, 2014).

2.2.1. Sosyal Bilgiler Dersinde İletişim Teknolojilerinin Yeri ve Önemi

Bilgisayar donanımları ve bilgisayar programları Sosyal bilgiler dersi ve diğer sözel derslerde kullanılan en etkili eğitim-öğretim materyallerindedir. Bilgisayar teknolojilerinin eğitimde kullanılmasının en büyük avantajı görsel ve işitsel özelliklerinin olmasıdır. Bilgisayar teknolojileriyle özellikle internet ağı ile öğrenciler bilgiye kolay ve hızlı erişim sağlar. Bunun yanında bilgiyi görsellerle zenginleştirir. Öğrenciler için gelişmiş öğretim ağı, zengin bilgi kaynağıdır (Yeşitaş, 2009).

Sosyal bilgiler dersinde iletişim teknolojilerinin kullanılması öğrencilerin yaşadıkları dünyayı daha yakından tanımalarına fırsat verir. Öğrencilerin dünyada sadece tek bir kültür olmadığını, her ülkede farklı kültürlerin yaşandığından haberdar olmalarını sağlar. Bu sayede kültür çeşitliliğini ve kültürleri ayırt etmelerini, farklılıkları kabul edip saygı duymalarını sağlar.

İletişim teknolojileri öğrencilerin değişen dünyanın etkilerini algılamalarını, gündemi takip etmelerini, haber okuyabilmelerini sağlar. Öğrencilerin yaratıcılığını güçlendirir. Sözel bir ders olan Coğrafya ve Sosyal bilgiler i ezber olmaktan kurtarır.

Sosyal bilgiler derslerinin konularının güncel hayatımızın kesitlerinde yer alması derslerde teknolojinin daha kolay kullanılmasına olanak sağlar. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşanan teknolojik gelişmelerden haberdar olması ve gelişmelere ayak uydurması gerekir.

Yapılandırmacı yaklaşımın Sosyal bilgiler öğretiminde uygulanması için teknolojinin derslerde kullanılması gerekmektedir. Çünkü bu yaklaşım öğrenci merkezli uygulamaya geçilmesini öngörür. Bu yüzden teknolojinin derslerde etkili bir biçimde kullanılması öğrencilerin akademik başarısına etki edecektir.

Gelişen teknoloji sınıflarda akıllı tahtalar kullanılmasına olanak sağlar. Akıllı tahtalar bir çeşit bilgisayar görevi görür. Öğrencilerin derse tutumunu değiştirecek ölçüde zengin içerik barındırır. Akıllı tahtalar Öğretmen merkezli öğretmenden öğrenci merkezli öğrenme yöntemlerine geçilmesini sağlar. Böylece öğrenci merkezli öğrenme ile eğitimde çağdaşlaşma süreci başlar.

Bilgisayar programlarının eğitimde kullanılan bir türü Coğrafya Bilgi Sistemleridir. Teknolojiyle bütünleşmiş CBS'nin ortaokul Sosyal bilgiler derslerinde ve ortaöğretim Coğrafya derslerinde yeri ve önemi büyüktür. Sosyal bilgiler öğretmenlerine coğrafya öğretimi açısından büyük kolaylık sağlar.

Eğitimde kullanılan diğer bilgisayar programı Google Earth programıdır. Google Earth üzerinde yaşadığımız dünyamız üzerinde sanal ortamda dünya turuna çıkmamızı sağlar. Üç boyutlu sanal küre Dünya'yı, Mars'ı ve Ay'ı keşfe çıkararak kozmosun derinliklerinde kaybolma imkanı verir.

Google Earth dünyamızdaki yer şekillerini, dağları, ovaları, platoları, kıtaları, okyanusları, aysbergleri, akarsuları, barajları, boğazları, kanalları, binaları, arazileri, yolları kısacası dünyanın fiziki yapısını oluşturan tüm yerleri görmemizi sağlar. Google Earth tüm bu özelliklerinin yanında kullanıcılarına ücretsiz maliyetsiz erişim sağlar.

Google Earth programı sadece okullarda öğretmenler tarafından kullanması için tasarlanmamıştır. Reklam sektöründe çalışan insanlar tarafından Google Earth kullanılmaktadır. Örneğin; Bir ülkenin tanıtımı yapılacağında Google Earth programı üzerinden bir video tasarlanıp görüntülenerek ülkenin reklamı yapılabilir.

Okullarda ders anlatımı dışında öğrencilerin yaşadığı çevreyi Google Earth üzerinde öğrenerek genel kültürünü arttırabilir. Kendi mahallelerini, yaşadıkları evlere kadar Google Earth uygulamasında üç boyutlu görebilir. Yaşadıkları şehrin veya ülkenin sınırlarını keşfedip canlı olarak görmedikleri doğal güzellikleri, tarihi yerleri bu program sayesinde sanal olarak ziyaret edebilir. (Öğütveren, 2014).

2.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımı

Öğretim sürecini zenginleştiren, öğrenilen bilgileri kalıcı hale getiren eğitim-öğretimde kullanılan her türlü araç-gereç öğretim materyalidir. Eğitim-öğretim sürecinde kullanılan materyaller öğrencilerde derse karşı ilgiyi artırdığı böylece öğrenmeye istekli bireyler kazanmamızı sağlar. Bu durum sağlanırken ders anlatımında kullanılan araç-gereçlerin dersin amacına hizmet etmesi gerekir. Ders araç-gereçleri dersin içeriğine uygun olarak seçilmelidir.

Öğretim sürecinin başarılı geçmesini için uygun koşulları sağlamak önemlidir. Derslerde araç-gereç kullanmak öğretim sürecini olumlu yönetmeyi sağlayarak öğretmenin de işini kolaylaştırır.

Öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda kullanılması gereken ders içeriğine en uygun materyalin seçimi öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etki yapmaktadır. Ders anlatımında araç-gereç kullanımı öğrencinin dikkatini çektiği gözlemlenmiştir. Öğrenciler derse daha dikkatli ve meraklı dinlediği için zor dersler kolaylıkla öğrenciye kazandırılır. Özellikle yaşamın içinden olan ve daha da önemlisi öğrenciye geçmişini, şu anını ve geleceğini öğreten Sosyal bilgiler dersinin anlatımını sıkıcılıktan kurtarır, dersin içeriğini kolaylaştırır. öğrenciyi derste etkin kılar. Çünkü Sosyal bilgiler derse gerçek hayatla iç içe olduğundan görsel objelerle, materyallerle ders anlatım süreci daha etkili hale getirir.

Sosyal bilgiler dersinin deneylerle ıspatlanamayan, kesin ve genel sonuçlara ulaşamayan bir ders olduğu bilinen bir gerçektir. Soyut kavramları bünyesinde barındıran gözle görülemeyen elle tutulamayan olgular çokça yer alır. Sosyal bilgiler dersinde araç-gereç kullanımı bu soyut kavramların somutlaştırılmasını sağlar.

Sosyal bilgiler ve diğer tüm derslerde dersin içeriğine uygun ders araç-gereci kullanılması dersin anlatımını kolaylaştıracağı gibi kalıcı öğrenmeleri sağlayarak ders anlatım sürecinde zamandan tasarruf etmemizi sağlar.

Ders araç-gereçlerinin seçiminde anlatımı güçlendirmek ve hedefe daha hızlı ulaşmak için bazı özellikleri göz önünde bulundurmalıyız.

Ders araç-gereçlerinde aranan bu özellikler:

- ✓ Ders araç-gereçlerinin seçiminde basit ve sade olmasına özen göstermeliyiz.
- ✓ Ders araç-gereçlerini öğrencinin de kullanmasına olanak verilmelidir.
- ✓ Ders araç-gereçleri gerçek hayatı yansıtmalıdır.

Geleneksel öğretim yöntemlerinde öğretene merkezli anlatım ve sunuş yoluyla öğretim teknikleri hakimdir. Öğretmen öğretim materyali olarak ders kitabı ve tahta kullanmaktadır. Çağdaş öğretim sürecinde ise ders araç-gereçleri çeşitlendirilmiş gerek teknolojik gerekse teknolojik olmayan bir çok materyal bulunur.

Ders araç-gereçlerinin çeşitleri incelendiğinde Google Earth programı teknolojik öğretim materyalleri arasındadır. Sosyal bilgiler derslerinde eğitim-öğretim sürecinin canlandırılması açısından önem taşımaktadır. Sosyal bilgiler dersinde ders araç-gereçlerinin kullanılması ve teknolojik materyal olan Google Earth uygulamalarının derslerde etkin kılınması öğretimde kalıcı öğrenmeyi sağlayacaktır. Amaca hizmet eden, ders içeriğine uygun materyaller seçilmesi diğer sözel derslerde de arttırılmalıdır.

2.3. Sosyal Bilgiler-Coğrafya İlişkisi

Coğrafya insanların yaşam alanını, yeryüzünü, insanların üzerinde yaşadığı dünyayı, inceleyen yer bilimidir. Coğrafya konu olarak insanı ve insanın etkileşimde bulunduğu doğal çevreyi ele alır. Sosyal bilgiler de Coğrafya ile aynı doğrultuda insanı ve çevreyi konu alan bir bilim dalıdır.

Coğrafya ve Sosyal bilgiler dersleri insanı konu edinerek bireyleri gerçek hayata hazırlama ve gerçek hayatta karşılaştıkları sorunlarla mücadele edebilme yeteneğini geliştirir. Bu doğrultuda bireylerin problem çözme becerisini geliştirir.

Coğrafya ve Sosyal bilgiler dersleri insanların üzerinde yaşadığı dünyanın, yeryüzünün özelliklerini öğrenmesini ve yaşadığı coğrafyayı tanımasına yardımcı olur. Coğrafya bireylerin bulunduğu doğal ortamı, bireylerin çevresini, çevresinde bulunan mekanları ve bu yerlerin özelliklerini algılamasını sağlar. Bu yüzden her bireyin hayatını sürdürebilmesi için coğrafya bilgisine sahip olması ve bu doğrultuda eğitim alması gerekir. Coğrafya bilgisine sahip olmak için alınan eğitimleri öğrenciye veren dersler Coğrafya ve Sosyal bilgiler derslerinin kapsamındadır.

Coğrafya Dersi Öğretim Programında;

1. Öğrenci merkezli yaklaşımların temel alınması,
2. Öğrencinin ezber yapmak yerine, öğrenme - öğretme sürecine aktif bir şekilde katılarak öğrenmesi ve bilgiyi anlamlandırarak yapılandırması, yorumlaması,
3. Programın öğrencileri soru sormaya, araştırma ve plan yapmaya özendirilmesi,
4. Yaşanılan alan, bölge, ülke ve dünya üzerinde küresel etkileşimi yansıtabilen bir içeriğe vurgu yapılması, gibi ilkeler benimsenmiştir (MEB, 2006).

İnsanlar yaşadığı çevrenin, nefes aldığı doğal ortamın özelliklerine karşı merak duygusu içindedir. Bu merak duygusu bireylerin doğayı anlama ve kabul etme isteğine yönelmiştir. Coğrafya bireylerin yaşadığı ortama olan meraklarını gidermek için bir ders müfredatı ile öğrencilere sunulmaktadır.

Coğrafya Sosyal bilgiler dersinin bir alt disiplini. Bireylerin üzerinde yaşadığı dünyanın doğal fiziki ve beşeri özelliklerini öğrenme fırsatı verir. Bireyler yaşadığı coğrafyayı anlamlandırarak mekanı algılama becerisi kazanır.

Sosyal bilgiler dersleri diğer derslerle ilişkilendirilmiştir ve birden fazla alt disiplini vardır. Sosyal bilgiler Coğrafya ilişkisi incelendiğinde bireylerin bu ders kapsamında insanın içinde yaşadığı çevrenin özelliklerini kavrayarak insan-çevre ilişkisini geliştirmesine yardımcı olur. Çevre bilinci kazanmış ve çevre ile iyi ilişkiler sağlamış bireyler Coğrafya ve Sosyal bilgiler derslerini daha iyi kavrayacağı ve akademik başarısını arttıracaktır. Coğrafya bilgisine sahip oldukça bireylerin daha fazlasını öğrenmek isteyeceği düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan öğrenme alanlarının birçoğu Coğrafya disiplini ile ilişkilendirilerek oluşturulmuştur. Bu çalışmada araştırılan Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinin öğrenme alanı olan “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Coğrafya temel alarak hazırlanmıştır.

2.3.1. Coğrafya Bilgisinin Önemi

Hayatımızı sürdürebilmemiz için yaşamın her alanında coğrafya bilgisi gereklidir. Coğrafya farkında olduğumuz veya farkında olmadığımız her anımızda var olan bir gerçekliktir. Basit bir örnek vermek gerekirse günlük gerçekleştirdiğimiz rutin işlerde, sabahları uyanıp ekmek almaya fırına gitmek için, evden işe gidebilmek için yaptığımız günlük aktivitelerin hepsinde coğrafya bilgisine ihtiyaç duyarız.

Turistik geziler, Avrupa turuna çıkma, Doğu turuna çıkma, yeni yerler keşfetme isteği gibi gerçekleştirmek istediğimiz aktivitelerde coğrafya bilgisine ihtiyaç duyarız. Sadece bu yerlerin haritada gösterilmesi veya iki yer arasındaki mesafe hesaplamalarında değil bu yerlerin iklim özelliklerini, yerel saatini, başkentini, para birimini, konuşulan dilini öğrenmek için de coğrafya bilgisine ihtiyaç duyarız.

Coğrafya bilgisi sadece öğrenciler için değil gezginler, subaylar, pilotlar, komutanlar, turistler için de önemlidir. Dünya üzerindeki herhangi bir yerin konumunu tespit edebilmek için o yerin enlem ve boylam derecelerine ihtiyacımız vardır. Enlem ve boylam dereceleri o yerin coğrafi koordinatlarını belirler.

Coğrafi koordinatlar yönlerle belirtilir. Örneğin; Bir yer Yengeç Dönencesinin kuzeyinde yer alıyorsa kuzey yarım kürede, kuzey enlemlerinde bulunur. Ya da Oğlak Dönencesinin güneyinde yer alıyorsa güney yarımküre de, güney enlemlerinde bulunur. Greenwich'in batısında ise Başlangıç meridyeninin batısı gibi tabirlerle bir yeri coğrafi koordinatları belirtebiliriz.

2.3.2. Coğrafya Bilgi Sistemlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeri

CBS yeryüzünün fiziki ve beşeri özelliklerine ait verilerin coğrafi koordinatları ile bir veri tabanında toplanması, bu veriler üzerinde analizlerin yapılması ve sonuçlarının harita, tablo ve grafikler şeklinde gösterilmesi için yazılmış bilgisayar sistemine denir (Charlie Fitzpatrick, David J. Maguire 2000).

Bilgisayar yazılımı olan CBS'nin veri girişi yapmak için kullanılan diğer bilgisayar programlarından farkı yoktur. Bu yazılım ile veri girişi, girilen verilerin depolanması, analiz edilmesi ve harita çalışmaları yapılması mümkündür.

CBS yalnızca Coğrafya ve Sosyal bilgiler dersleri için geliştirilmiş bir teknoloji değildir. Günümüzde bir çok sektörün kullandığı bir yazılımdır. Günümüzde teknolojinin ilerlemesi ve

internetin yaygınlaşması ile CBS yazılımlarına eğitim sektörü ve diğer sektörler hızlı erişim sağlayabilmektedir. Sektörlerin günümüzdeki bir çok problemi çözmesi açısından CBS oldukça önemlidir.

CBS son yıllarda sosyal problemlerin çözülmesinde etkili olmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin hedeflerinde bireylerde problem çözme becerisi geliştirmek olduğundan CBS'nin Sosyal bilgiler dersinde öğretim materyali olarak kullanılması fayda sağlayacaktır. CBS okullarda eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerin problem çözme becerisini geliştirmek için kullanılan bir yöntemdir.

Coğrafya Bilgi Sistemlerinin konusu ve kapsamı doğal çevredir. Doğal çevre dünyanın, yeryüzünün temsilcisidir. Coğrafya bilgisi için oluşturulan bu sistemin coğrafyadan bağımsız işlemesi düşünülemez.

CBS ile coğrafya alanında kullanılan bir yazılımdır. Coğrafya ve Sosyal bilgiler derslerinin becerilerinden olan mekanı algılama becerisi CBS ile daha kolay öğretilbilir duruma gelmiştir. Bu sistem ile mekansal verileri kolaylıkla analiz edebiliriz. Mekana ait verileri toplar ve bu verileri analiz eder.

CBS okullarda kullanılan teknolojik, en yeni ve etkili öğretim materyallerindedir. Okullarda, ders anlatımında CBS'nin kullanımı gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. CBS kullanılarak yapılan ders anlatımlarının yararı oldukça fazladır. CBS den ders sürecinde yararlanılması öğrencileri derse daha aktif kılacaktır. Öğrencilerin derse karşı tutumları olumlu yönde olacak ve öğrenci ders sürecinde aktif rol oynayacaktır.

CBS, öğrencilerin yaratıcılığı ve problem çözme becerilerini geliştirmektedir. Öğrenciler karşılaştıkları problemleri rahatlıkları çözerek hayatı kolaylaştırdığını fark edecek ve daha mutlu bireyler olacaktır.

CBS öğrencilerin yaratıcılığını geliştirerek kendi özgün çalışmalarını üretme fırsatı verir. Böylece öğrencilere kendi çalışmalarını yönetme fırsatı verir. Aynı zamanda öğrenciler özgün fikirlerini ortaya çıkararak özgürce topluluğa sunma yetisi kazanır.

CBS' nin öğretmenlere yüklediği görev öğrencilere rehberlik etmektir. Çağdaş eğitim süreci kapsamında öğretmen bilgiyi veren, bilgiyi hazır sunan olmaktan çıkar. Öğrencileri merkeze

arak öğretim sunumunu zenginleştirir. Öğretimi eğlenceli hale getirip öğrencinin bilgiye ulaşmasına imkan verir. Böylece kalıcı öğrenmeler gerçekleşir.

CBS'nin kullanım alanları oldukça fazladır. Sosyal Politikalardan Ekonomik Politikalara kadar hayatımızın bir çok alanında CBS ile farkında olmadan etkileşim içinde oluruz. Bu çalışma ile ilgili alanları ise ;

- Çevre yönetimi
- Ulaşım faaliyetleri
- Taşımacılık

Proje geliştirmek için CBS oldukça etkili bir sistemdir. CBS' nin eğitim-öğretim sürecine dahil edilmesinin yaygınlaştırılması için Avrupa' da önemli adımlar atılmıştır. Bu bağlamda Avrupa' da CBS ile ilgili projeler hazırlanmıştır. Olumlu dönütler olarak Avrupa okulları CBS' yi derslerde öğretim materyali olarak kullanmaya başlamıştır.

CBS dünyada Sosyal bilgiler derslerinde öğretim materyali olarak kullanılmaktadır. Fakat Türkiye'de Sosyal bilgiler derslerinde henüz bu imkandan doğrudan yararlanılamamaktadır. CBS Türk eğitim sisteminde sadece Coğrafya derslerinde doğrudan kullanılmaktadır.

Eğitim alanında CBS' nin kullanılması lisans düzeyinde yaygındır. Okullarda ise başlangıç seviyesindedir. CBS 'nin ortaokullarda kullanılması için adımlar atılmaktadır.

Teknolojik gelişmelere uyum sağlamak zorunda olan eğitim sistemimiz derslerde araç-gereç kullanımını yaygınlaştırmaktadır. Özellikle de teknolojik materyallerin ders sürecinde kullanılmasını önerir. CBS de bu yeni teknolojik materyallerden birisidir. CBS 'nin eğitim sürecinde yaygın olarak kullanılması öğrencileri derse karşı güdüler. merak duygusu oluşturur, derse olan ilgisini arttırır ve derslerin öğrenilmesini kolaylaştırır. Böylece kalıcı öğrenmeler gerçekleşir.

Sosyal bilgiler derslerindeki bazı konularda; harita bilgisi ve coğrafi koordinatlar gibi zor konuların öğretiminde CBS kullanılması tavsiye edilmektedir.

Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesi

Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanının temelini öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketici becerilerinin geliştirilmesi oluşturur. Ülke ekonomisinde kaynakların sınırlı olduğunu kavramaları, mevcut kaynakları korumak gereğinin önemine inanmaları, kendi ekonomik yaşantısını diğerlerinininkiyle karşılaştırarak farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymaları, yaşadığı yerin ekonomik koşullarını inceleyip bu koşulları geliştirmek için çaba göstermeleri beklenmektedir. Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı ekonomiyle ilgili konuların tipik temasıdır. Öğrenciler üretim, dağıtım ve tüketim ile ilgili temel kavramları bilinçli öğrenir. Öğrencilerin meslekleri tanıyarak ilgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği özellikleri bilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2018).

Üretim, dağıtım, tüketim öğrenme alanı kapsamında; İnsanlığın varoluşundan itibaren "toprak" a büyük önem verilmiştir. İnsanlık tarihi incelendiğinde ilk insanların tüketici konumunda olduğu bilinmektedir. İnsanlar geçimlerini avcılık ve toplayıcılık faaliyetleri ile sürdürmektedir. Toplayıcılık; doğada kendiliğinden var olan, insanlar tarafından ekilip yetiştirilmemiş bitkilerin toplanmasıdır. Bu çağda insanlar göçebe bir halde yerleşim sergilemektedir. Zamanla toprağın işlenebilir duruma gelmesiyle yani tarım faaliyetleri ile birlikte insanlar yerleşik hayata geçmiştir. Yetiştirilen bitkilerden tohumlar elde edilmiş, tohumlar tarlalara ekilmiş ve yeni bitkiler üretilmeye başlanmıştır. Tarım faaliyetleri ile birlikte insanlık tüketici konumdan üretici konuma geçmiştir.

İnsanların tarım, hayvancılık, ormancılık faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için toprağa ihtiyaçları vardır. Özellikle hammaddesi toprak olan sanayi fabrikalarının işlevlerini yerine getirmesi açısından toprak önemlidir. Toprak olmasaydı hammaddesi toprak olan sanayi kolları gelişme göstermezdi. Örneğin tuğla, porselen, cam, fayans, kiremit üretimi toprağa ihtiyaç duyar. Toprak olmadan bu ürünlerin üretimi gerçekleşmez.

Anadolu'da yaşayan medeniyetlerin temel geçim kaynağı toprak ve topraktan elde edilen ürünlerdir. Toprak beraberinde tarım faaliyetlerini getirmiştir. Anadolu medeniyetleri için toprak faktörü çok etkili olduğundan tarımı ve hayvancılığı koruyan yasalar oluşturulmuştur. Bu yasalar oldukça ağır ve yaptırım gücü fazladır. Örneğin; öküz öldürenin saban kıranın cezası ölümdür.

Tarihte Toprağın Önemi

Ortaçağda Avrupa'da yönetim sistemi feodalitedir. Feodalite sistemi derebeylik sistemi ile aynıdır. Derebeyler surlarla çevrili şatolarda yaşarlar. Aldıkları topraklara konar ve bu topraklara sahip olurlar. Aynı zamanda sahibi oldukları toprağı işleyen köylüye de sahip olurlar.

Selçuklu Devleti için toprak önemlidir. Halkın temel geçim kaynağı topraktır. Toprağı üç bölüme ayırır. Bu bölümler: Has toprakları, İhta toprakları ve Harici topraklardır.

Osmanlı Devleti feth ettiği yerlerden yeni topraklar kazanırdı ve kazanılan bu topraklar devlete ait sayılırdı. Devlet hazinesinden para çıkmadan asker yetiştirilirdi. Tımarlı sipahilerin aylıkları topraktan elde edilen gelirlerle köylüler tarafından verilirdi. Devlet memurlarının maaşları da bu topraklarla ödenirdi. Osmanlı Devleti de Selçuklu Devleti gibi toprağı üçe ayırmıştır: Has, Zeamet, Tımar.

Ülke ekonomisi tarıma dayandırıldığından toprağı boş bırakılmasına taviz verilmezdi. Toprağı boş bırakan çiftçiye yaptırım uygulanırdı. Üç yıl üst üste toprağı boş bırakan köylü çift bozan vergisi vermek zorunda kalır.

Selçuklu Devletindeki İhta sistemi ile Osmanlı Devletindeki Tımar sistemi benzerdir.

Cumhuriyet döneminde tarımı geliştirmek için çalışmalar yapılmıştır. Aşar vergisi kaldırılmıştır. Hammaddesi tarıma dayalı sanayi fabrikalarının kurulmasına destek verilmiştir. Çiftçiye kredi olanakları sağlanmıştır.

Sonuç olarak ülkenin ekonomisi toprağına bağlı, tarıma dayalı olduğundan toprağı fazla olan ülkelerin elde ettiği ürün ve vergileri fazla olduğu için devletin ekonomik gücü fazla olur.

Yapılan bu araştırma ile Sosyal bilgiler dersinde anlatılan Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinin içeriğinde adı geçen devletler ve bu devletlerin harita üzerindeki konumları GE uygulamalarının kullanılması ile dersi daha canlı hale getirmiştir. Toprağın serüveni GE ile alışlagelmiş düz anlatımın dışında kullanılan öğretim materyali ile öğrencilere sunulmuştur.

Tekerlek milattan önce 5000 yılında Mezopotamya'da bulunmuştur. Taşımacılık faaliyetinde kullanılması açısından icadı ise milattan önce 3000 yılında Sümerler tarafından geliştirilmiştir. Tekerleğin üretime katkısı büyüktür. Bir çok teknolojik gelişme için tekerlek atılan ilk adımdır. Dişlilerin tekerlek ile birleşmesi sonucunda makinelerin üretimi

gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda buhar gücü üretilen makinelerde kullanılmaya başlanmıştır. Makinelerde buhar gücünün kullanılması Sanayi inkılabını başlatmıştır.

Buhar gücü ile çalışan makineler, buharla çalışan trenlerin icadını beraberinde getirmiştir. Teknoloji zamanla ulaşımda da yerini almıştır. Ulaşımın gelişmesi insanların seyahat etmesini kolaylaştırmıştır. Ayrıca ulaşımda meydana gelen gelişmeler ticari faaliyetleri artırmıştır.

19. yüzyılda sanayide meydana gelen gelişmeler sonucunda küçük el tezgahları önemini yitirerek kapanmıştır. Bu durumun sebebi fabrikalarda kısa sürede aynı anda birden fazla ürünün üretilmesidir. Ürünlerin çoklu üretilmesi zamandan tasarruf sağladığı gibi fiyatları da düşürmüştür. Fiyatı düşen ürünlerin tüketimi artmıştır.

Teknolojinin hızla ilerlemesi ile dijital teknoloji üretim faaliyetlerinde kullanılabilir seviyeye gelmiştir. Dijital teknolojiye bir çok iş artık insanlar tarafından değil robotlar tarafından yapılmaya başlamıştır. Dijital teknoloji sayesinde makineleri yöneten bilgisayarlar fabrikaları da yönetebilecek seviyeye ulaşacaktır.

Sanayi için gerekli olan hammadde ihtiyacından dolayı gelişmiş Avrupa ülkeleri, gelişmemiş Afrika ülkelerini sömürge ülke haline getirmiştir. Böylece sömürgecilik diğer ülkeler arasında yaygınlaşmaya başlamıştır. Sanayide meydana gelen gelişmeler gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan diğer ülkeler arasındaki ticari faaliyetleri artırmıştır.

Kral Yolu tarihte ticaret faaliyetleri başladığında keşfedilmiş ilk yoldur. Ticari amaçlı kullanılan bu yol Lidyalılar tarafından yapılmıştır.

Baharat Yolu ticari amaçla yapılan diğer yoldur ve sonraları Coğrafi Keşifler ile önemini yitirmiştir. Bu yol Hindistan'dan başlar. Süveyş Kanalı açıldıktan sonra kaybettiği önemi geri kazanmıştır.

Coğrafya konuları arasında büyük önem taşıyan Coğrafi Keşifler ülkelerin coğrafya bilgi birikimini arttırarak gelecek nesillere ışık tutmuştur. Pusulanın icadı ile ülkeler deniz yollarını cesaretle kullanmaya başlamıştır. Bu fikir krallıklarda büyük heyecan uyandırmıştır. İspanya ve Portekiz gibi gelişmiş ülkeler 15. yüzyılda Coğrafi keşiflere başlamıştır. Amaç yeni ticaret yollarını keşfetmek, dünyayı keşfetmek, yeni kıtalar keşfetmek, yeni okyanuslar keşfetmektir. Coğrafi keşifler sonucu ülkelerin coğrafya bilgisi daha da artmıştır. Ülkeler üzerinde yaşadığı dünyayı anlamlandırmış, tanımaya başlamıştır. Keşfedilen dünya, yeni dünya haritalarının çizimine zemin hazırlamıştır. Coğrafi Keşifler coğrafya bilgisi için atılmış en önemli adımdır. İpek Yolu diğer ticari yollarla aynı öneme sahiptir. Bu yol Çin'den başlar.

Ticarette yıl içinde çok büyük gelir sağlayan su yolu Panama Kanalıdır. Su asansörü görevi gören bu kanal Orta Amerika'da bulunur. Kuzey Amerika ile Güney Amerika arasındadır. 1914 yılında açılmıştır. Kanalda geçen ticaret gemileri bu işlemi 9 saatte gerçekleştirebilmektedir. Pasifik Okyanusu ile Atlas Okyanusunu birbirine bağlayarak okyanuslar arası geçiş sağlar.

Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinde özellikleri verilen bu ticaret yolları Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanının ana hatlarını oluşturur. Sosyal bilgiler öğretiminde kazanılan harita okuma becerisi ile GE uygulamaları sayesinde ünite adı geçen ticaret yollarının konumu işaretlenerek öğrencilere öğretimi sağlanmıştır. Bu çalışmada ünite adı verilen ticaret yolları ve ünite adı verilmeyen diğer ticaret yolları, kanallar, körfezler, boğazlar, su yolları GE programı ile öğrencilere öğretilmiştir. Ticaret yolları ve diğer su yolları üzerine sanal geziler düzenlenmiş, ilgili görsellerle desteklenmiştir. Bu yolların geçtiği ülkeler ve ülkelerin üç boyutlu haritada gösterimi sağlanmıştır.

2.3.3. Mekan Algılama Becerisi

İnsanların üzerinde yaşadığı dünyayı, yeryüzünü tanıması ve anlamlandırabilmesi açısından "Mekan Algısı" önemlidir. Mekan, yer gibi kelimeler Coğrafya ve Sosyal bilgiler derslerinin en temel kavramlarıdır. Bulduğumuz mekanları algılayabilmemiz için etrafımızda ne tür yerler olduğunun farkında olmalıyız. Bunun için önce yer-yön algısına sahip olmalıyız. Yer-yön algısını öğrencilere en iyi öğreten Sosyal bilgiler becerisi "Harita Okuma Becerisi"dir. Mekanları öğrenebilmek için haritalardan faydalanırız (MEB, 2010).

Her insanın bulunduğu bir konum mevcuttur. İnsanlar yaşamsal aktivitelerini, günlük faaliyetlerini herhangi bir mekan üzerinde gerçekleştirmek zorundadır. Yaşanan her olay bir mekan, yer, konum üzerinde meydana gelir.

Bireylerin yaşadığı coğrafyaya ait mekan bilgisine sahip olması günlük hayatını kolaylaştırır. Örneğin; eski çağlarda yaşamış olan göçebe toplumları ele alalım veya günümüz koşullarında taşınma faaliyetinde bulunacak olan bir aileyi düşünelim. Bu aileler buldukları konumu değiştirirken kendilerine bir güzergah belirlemek zorundadır. Güzergah belirlemek yolların tanınması, mekanların bilinmesi sonucu gerçekleşir ve bu güzergah boyunca yol alarak amaçlarına ulaşır.

Zaman içinde insanlar seyahat edecekleri yer, mekan için başlattığı rota da en kendileri için en kestirme yolu belirleyecektir. Mekanı algılama becerisi, mekanın bilinmesi bu açıdan oldukça önemlidir.

İnsanların yaşadığı coğrafyayı tanıma çabaları çok eski yüzyıllardan bu zamana süregelen oluşumdur. Coğrafyaya bilme ve coğrafyayı keşfetme isteği ilk insanlığın başladığında oluşan bir meraktır.

İnsanların yaşadıkları dünyaya olan merakı Coğrafya disiplinini meydana getirmiştir. İnsanların merakını gidermek için Sosyal bilgiler ve Coğrafya dersleri müfredat programında yer alır.

Mekanı algılama süreci insandan bağımsız düşünülemez. İnsanların konum bilinci kazanması hayatlarını devam ettirebilmek ve günlük faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için önemlidir. Coğrafya disiplini bu becerileri öğrencilere kazandırarak insan hayatını kolaylaştırır.

Sosyal bilgiler öğretim programında "Mekanı Algılama Becerisi", "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanında verilmesi gereken bir beceridir. Bu öğrenme alanı bireylere mekan algılama bilinci vererek bireylerin hayatını kolaylaştırma amacına hizmet eder.

Teknolojik gelişmelerle insanlar mekanlarla ilgili görsellere, fotoğraflara, videolara uydular aracılığıyla anında ulaşabilir duruma gelmiştir. İnternetin her mekanda gerek bilgisayarda gerekse mobil telefonlarda insanlara kolay erişim avantajı sağlaması ile insanlarda oluşan mekan algısı ve coğrafya bilgisi giderek artış göstermektedir. Bilgiler her an cebimizde ulaşmayı bekler durumdadır (Merç, 2010).

2.3.4. Harita Okuma Becerisi

Harita Okuma ve Atlas Kullanımı

Mekanı algılama becerisi kapsamında bireylerin harita okuması ve atlas kullanması gerekmektedir. Bireyler Sosyal bilgiler dersinde haritaları rahatlıkla kullanabilmesi gerekmektedir. Öğrencilerde harita okuma becerisi geliştirmek için öğrencilerin kendi seviyelerine uygun haritalar seçmesi ve konuyla ilgili yerlerin harita üzerinde göstermesi, harita lejantlarını anlayabilmesi gerekmektedir.

Haritaların en çok kullanıldığı Sosyal bilgiler dersinde zamanı ve mekanı birlikte algılama harita okuma ve atlas kullanımı becerisi olmazsa olmazlardandır. Haritalar kolay anlaşılır

karmaşık bir yapıya sahiptir. Öğrencilerin harita okuma becerisi kazanması için öğrencilerin gelişim özellikleri ön planda tutularak ilköğretim öğrencilerine Hayat bilgisi derslerinde kroki çizdirilerek harita okuma becerisinin ilk aşaması tamamlanır. Ortaokul öğrencilerine Sosyal bilgiler derslerinde haritaları krokiden ayıran en önemli özellik; ölçek ile ilgili bilgiler verilir. Haritalarda ayrıntı bilgisi veren ölçeklerin bir çizimin harita sayılabilmesi için olmazsa olmazlarından olduğu vurgulanır. Öğrenciler Harita çeşitleri ve haritanın anahtarı olan lejantlar hakkında bilgilendirilir.

Kullanım amacına göre çokça harita mevcuttur. Öğrenciler harita çeşitlerini öğrenerek kullanım amacına göre haritalar seçerek günlük hayatlarına uyarlayabilmelidir. Öğrencilere ilk olarak gerçek hayatta kullanabilecekleri haritaları okuyabilmeleri için çalışmalar yapmak gerekir.

Sosyal bilgiler öğretimi için öğrencilerde harita okuma becerisi geliştirmek için öncelikle haritalarda kullanılan sembollerin ne anlama geldiğinin bilinmesi gerekir. Standart sembollerin tanınması önemlidir. Haritalarda kullanılan standart semboller havalimanları, başkentler, demir yolları, kara yolları gibi yerlerin belirtilmesi için kullanılır.

Fiziki haritalar için renklerin ne anlama geldiğinin öğretilmesi şarttır. Yükseltiye göre renklerin değişebileceği bilgisinin öğretilmesi gerekir. Fiziki haritalar en alçaktan en yükseğe doğru sırasıyla; Mavi, Yeşil, Sarı, Turuncu, Kahverengi olacak şekilde çizilir. Kahverenginin en koyu olduğu yerler en yüksekleri, maviler ise deniz seviyesini yani sıfır metreyi göstermektedir.

Harita okuma becerisi ile öğrenciler atlas kullanımına teşvik edilmelidir. Atlaslar duvar haritalarından daha etkilidir. Çünkü atlaslar haritaların hemen hemen tüm çeşitlerini içinde bulundurur. Atlaslar öğrencilerin elle tutup hissedebildikleri için öğrenmeyi hızlandırabilir.

Haritaların bilimdeki yerini anlamak ve haritaların öğrenme- öğretme yollarını bilmek Sosyal bilgiler öğretmenlerine yeni beceriler kazandırır. Harita öğretiminde geleneksel yöntemler öğrenciye haritanın tanımlanmasını ve ezberlenmesini sağlar. Gerçek hayatta harita kullanımını, yer-yön duygusunu, lokasyon yetisini engeller yeterli olmaz. Bu yüzden geliştirilmesi gerekir.

Yirmi birinci yüzyılda yaşanan bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler bireylerde yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Devamlı olarak gelişen ve yenilenen yaşamımızda bilimin teknolojiyle desteklenmesine ihtiyaç duyarız. Aynı durum haritalar için

geçerlidir. Gelişen teknoloji haritaları da etkilemiştir. İnternet ortamında kullanılan haritalar, interaktif haritalar ve Google Earth programı gibi gelişmiş haritalar duvar haritaları ve atlaslardan daha etkilidir.

Eğitimde kalıcı öğrenmelerin sağlanabilmesi için farklı ve yenilikçi, teknolojiyi de içinde bulunduran öğretim yöntemleri tercih edilmelidir. Harita öğretiminde en etkili yöntem Google Earth Programıdır. Bu uygulama öğrencilere konuyu daha iyi öğretmek için bilgiyi somutlaştırır. Birden fazla duyu organıyla doğrudan gerçekleştirilen öğretim bilgiyi daha kalıcı hale getirir. Google Earth programı öğrencileri bilimsel bilgiye ulaştırmak için tek doğru metot vardır anlayışının değişmesini sağlar. Doğru bilginin gelişebileceği algısı güçlenir.

Harita becerileri şunlardır:

- ✓ Harita üzerinde konum belirleme,
- ✓ Harita üzerine bilgi aktarma,
- ✓ Amacına uygun harita seçme,
- ✓ Haritalardan yararlanarak hesaplamalar yapma,
- ✓ Mekansal dağılışı algılama,
- ✓ Haritayı doğru şekilde yorumlama,
- ✓ Taslak haritalar oluşturma (MEB, 2006, s.21).

Şekil 1. Piri Reis'in haritası

Haritalar

Harita çeşitlerinden ve haritaların bilgisayarda kullanılan türlerinden biri de interaktif haritalardır. İnteraktif haritalar son teknolojiyi içerisinde barındırır. Dijital haritalar olarak eğitim-öğretim faaliyetlerinde yer alır. İnteraktif haritalar internet ortamında kartografyacılar tarafından kullanılan haritalardır.

İnteraktif haritalar diğer haritalardan daha güncel veriler içerir. Bu özelliğinden dolayı diğer coğrafi meslekler tarafından da kullanılmaktadır. Özellikle Alternatif öğretim materyali olarak Coğrafya ve Sosyal bilgiler derslerinde kullanılabilir. Sosyal bilgiler dersinde interaktif haritalar diğer haritalara göre daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirerek öğrencilerin akademik başarısını yükseltir.

Haritalar kağıt üzerine aktarılmış da olsa soyut kavramlardır ve soyut semboller içerir. Haritalar soyut kavramlardan oluştuğu için anlaşılması güçtür. Öğrencilere soyut kavramlar somutlaştırılarak harita okuma becerisi kazandırılmalıdır. Harita okuma becerisi kazandırılan öğrencilerin gelişimsel dikkate alınır. Öğrencilerin gelişimsel özelliklerine göre harita becerisi aşamalarla verilmesi bütüne ulaşmayı kolaylaştırır.

Harita ile ilgili soyut kavramları somutlaştırmak için haritanın anahtarını açmak zorundayız. Haritanın lejantını keşfedebilmeliyiz ki haritanın ne amaçla çizildiğini hangi amaca hizmet ettiğini anlayabilmeliyiz. Kroki çizme, lejant okuma, ölçek bilgisi, harita çeşitlerini ayırt etme gibi yetilerin öğrenciye kazandırılması gerekmektedir.

Okul ortamında öğrencilere mekanı algılama becerisi kazandırılırken yakından uzağa ilkesi kapsamında ilk olarak çocuğun yaşadığı çevrenin harita üzerinde gösterilmesi ve tanıtımının yapılması gerekmektedir. Yaşadığı yerle ilgili soyut gösterimler, görsel görüntülerle somutlaştırılmalıdır. Daha sonra diğer iller ve ülkeler şeklinde bu gösterimler devam ettirilmelidir.

Daha önceden görmediğimiz adını bile bilmediğimiz bir bölgenin konumunu harita üzerinde gösterip öğrenebiliriz. Fakat okullarımızda çocukların yaşadıkları şehri bile haritalarda gösteremedikleri tespit edilmiştir. Bazı gelişmiş ilçelerin il, gelişmemiş illerin ilçe olarak bilindiği gözlemlenmiştir. Öncelikle öğrencilerdeki bu tür kavram yanlışlarının düzeltilmesi gerekmektedir.

Sorgulayıcı yaklaşım ile haritaların neden kullanılması gerektiğini haritaların günlük hayatımızı nasıl kolaylaştırıldığının detaylandırarak öğretmenlerin derslerde öğrencileri atlas

kullanmaya teşvik etmesi gerekir. Okullarda yapılan bu teşvik ile haritalar gerçek dünya ile özdeşleştirilebilir.

Haritalar sayesinde bir yerin lokasyonunu belirleyip gidecek olduğumuz yerler arasında hangi yolu izleyeceğimizi saptayarak kendimize bir yol haritası çizebiliriz. Navigasyon uygulamaları son yıllarda en çok kullanılan sistemlerdir. Navigasyon harita bilgisini güçlendirmeye yarayan yer tespiti için kullandığımız uygulamadır. Sadece araçlarda sürücüler tarafından kullanılmaz yaygın kullanım olanağı olarak telefon uygulamalarına da indirilmektedir. Bir yerden bir yere gideceğimizde en kısa yolu önümüze sunar. Aynı daha önce hiç gitmediğimiz bir adrese navigasyon ile kolayca ulaşabiliriz. Bu açıdan navigasyon insanlara yer-yön algısını geliştirerek insan hayatını kolaylaştırır. İnsanların yer-yön kabiliyeti kazanması için haritaları kullanması gerekmektedir.

Şekil 2. Haritanın tanımı ile ilgili karikatür

2.4. Google Earth Programı ve Özellikleri

Şekil 3. Google Earth programı

Google Earth'ün orijinal adı Üç Boyutlu Yeryüzü Görüntüleme'dir ve Google tarafından 2004 yılında satın alınan ve ABD Merkezi Haber alma Teşkilatı tarafından kurulmuş olan Keyhole adlı bir şirketin geliştirdiği harita ve coğrafi bilgi yazılımıdır. 2005 yılında piyasaya sürülen ve ücretsiz olarak her bilgisayar sistemine yüklenebilen Google Earth uygulaması, uydu görüntüleri, haritalar, yeryüzü modelleri, üç boyutlu binalar ve diğer veriler aracılığıyla kullanıcılarına dünyanın daha gerçekçi görüntülerini göstermeyi hedefler (Mohammed, Ghazi ve Mustafa, 2013).

Google Earth, bir yerin coğrafi konumunun saptanmasında, ülke sınırlarının tespit edilmesinde, en kalabalık nüfuslu yerlerin görülmesinde, yaşadığımız şehrin, oturduğumuz mahallenin çok gerçekçi bir sunumla gösterebilen, evreni keşfetmemizde bize yardımcı olan bir programdır. Google Earth, yeryüzüne ait uydu görüntülerinin internetten gözlemlenmesini sağlar. Aynı zamanda Google Earth uygulaması detayları konum bilgileri ile sunduğu için mekansal sorgulama ve analizlere olanak veren bir yazılımdır (Demirci ve Karaburun, 2011, s.101).

Herhangi bir bölgenin mutlak ve özel konumu dikkate alınmış ve ilgili konular “üzerinde çalışılan alanların başlıca şehirleri, başkentleri, kaynakları, bölgesel çalışmalar içinde yer alan diğer özellikleri ve şu andaki olaylar, üzerinde çalışılan alanların enlem ve boylamları, yüksek, orta ve alçak enlemlerdeki sahaların özellikleri, aynı ve farklı enlemlerde bulunan şehirler ve ülkelerin karşılaştırılmaları, başlangıç meridyeni, uluslararası saat çizgisi, saat dilimleri, üzerinde çalışılan yerlerin tarihi ve bugünkü durumları, doğal ve kültürel özellikleri,

nüfus dağılışının analizleri, doğal kaynaklar ve bunların dağılışı” olarak ifade edilmiştir (Demiralp, 2009).

Google earth uygulaması ilk olarak silikon vadisinde 2004'te denenmiş ve sonrada 2005'te piyasaya sürülmüş ve bir çok firma, hükümet, bilim adamı bu programı kullanmaya başlamıştır (Koçak, 2013).

GE programı gerçek dünyayı üç boyutlu olarak internet ortamına aktaran ve bireylere somut görseller ortaya koyarak gerçek dünya ile sanal alem arasındaki bağlantıyı mekânsal verilerle ortaya koyan bir yazılımdır (Koçak, 2013).

GE programı bilim dünyası tarafından yaygın birçok uygulama yanında; uydu görüntülerinin ortorektifikasyonu için Yer Kontrol Noktası toplamak, şehir bitki örtüsünü tahmin etmek, bilimsel araştırmaların çıktılarını sunmak, toprak kaymalarını haritalamak, arazi örtüsü veri tabanını oluşturmak vb. çalışmalarda da etkin bir şekilde kullanılmaktadır (Hernandez, 2013).

Hindistan ve Irak gibi bazı hassas bölgelerde teröristlerin saldırı planlarını GE uygulamasından faydalanarak yaptığının ortaya çıkması endişeleri artırmış ve birçok kişi ve kurum Google'a başvurarak kendilerine ait bazı alanların bu haritalardan çıkartılmasını istemiştir. Hatta bazı ülkeler belli “hassas” bölgelerin uydu görüntülerinde gizlenmesini harita sağlayıcılardan hukuki olarak talep etmiştir. Bunların bir kısmı hassas kişilere ait özel mülke, askeri anlamda stratejik alana ve ulusal güvenlik gerekçesiyle ne olduğu bile bilinmeyen bölgelere aittir. Google da kendine gelen uyarı, istek ve şikayetler doğrultusunda kimi alanları haritalarından dijital olarak silmiş ya da mozaikleterek anlaşılabilir hale getirmiştir (“Google'da Sansür”, 2008), (“Google Haritasındaki Hayalet”, 2016), (“Google Maps'te Türkiye”, 2018).

Google temsilcileri, Google Earth aracılığı ile sağlanan koordinatların yaklaşık olduğunu ve bu nedenle de coğrafi bilgi ürünlerinin doğruluğu konusunda herhangi bir iddiaları bulunmadığını belirtmişlerdir (Benker, Langford ve Pavlis, 2011).

Meksika Coğrafya ve İstatistik Kurumu ve ABD Konumsal İstihbarat Ajansından aldıkları verilerle kendi coğrafi ürünlerinin doğruluğunu artırmayı amaçlayan ve Temel Doğruluk adı verilen bir projeyi 2008 yılında başlatmışlardır (Hernandez, 2013). Bu çerçevede global düzeyde yapılan birçok araştırmada; Potere (2008) Landsat uydu görüntülerinden elde ettiği YKN'leri kullanarak, Becak ve İbrahim (2011) ise farklı kaynaklardan elde ettikleri demiryolu hatlarını referans kabul ederek Google Earth'ün yatay konumsal doğruluğunu test

etmişler ve 39.7 m ile 113 m'lik Karesel Ortalama Hata değerlerine ulaşmışlardır (Hernandez ve diğerleri, 2013).

Şekil 4. Dünyanın uydu görüntüsü

2.4.1. Google Earth Programının Kullanımı

Google Earth programını kullanarak haritaların üç boyutlu görüntülerine ulaşabiliriz. Öncelikle bilgisayarımızın internete bağlı olduğundan emin olup Google Earth programını ücretsiz olarak indirmeliyiz.

Arama Butonu: Programın sol üst köşesinde bulunan boşluktur. Bu boşluklara gitmek istediğimiz ülkeyi ya da adresi yazarak arama başlatılır. Gidilecek olan yer ile ilgili yol tarifinin bulunması sağlanırç

Üç boyutlu Görüntü: Dünya üzerinde görmek istediğimiz ülkelerle ilgili üç boyutlu görüntülere ulaşabiliriz.

Araç Çubuğu: Programın üst kısmında bulunur. Google Earth programına ait özellikler bu menüde yer alır.

Gezinme: Gidilen mekanın sağ üst tarafındaki dört tarafı işaret eden oklardır. Bu sekme ile harita üzerinde yaklaşma-uzaklaşma işlemleri yapabiliriz. Belirlenen alanlarda gezinebiliriz.

Google Hesabı: Bu sekme programın sağ üst köşesinde yer alır. Mevcut google hesabımız varsa buradan giriş seçeneğini tıklayarak erişim sağlayabiliriz.

Sokak Görünümü: Gidilen bölgenin sağ üstünde bulunan adam işaretini sürükleyerek görüntülemek istediğimiz noktaya getiririz ve bu bölgenin gerçek sokak halinde gezinebiliriz.

Yerler: Programın sol orta boş alanında bulunur. Buradan belirlemiş olduğumuz yer işaretlerini bulabiliriz. Kaydedebiliriz ya da yeniden düzenleyebiliriz.

Kayıtlı Yer: Programın sol alt boş alanında bulunur. Burada daha önceden kaydetmiş olduğumuz yerlere hızlı erişim sağlayabiliriz.

Katmanlar: Kayıtlı yerlerin hemen altında bulunur. Daha önceden belitmiş olduğumuz yerleri görüntüleyebilmemizi sağlar.

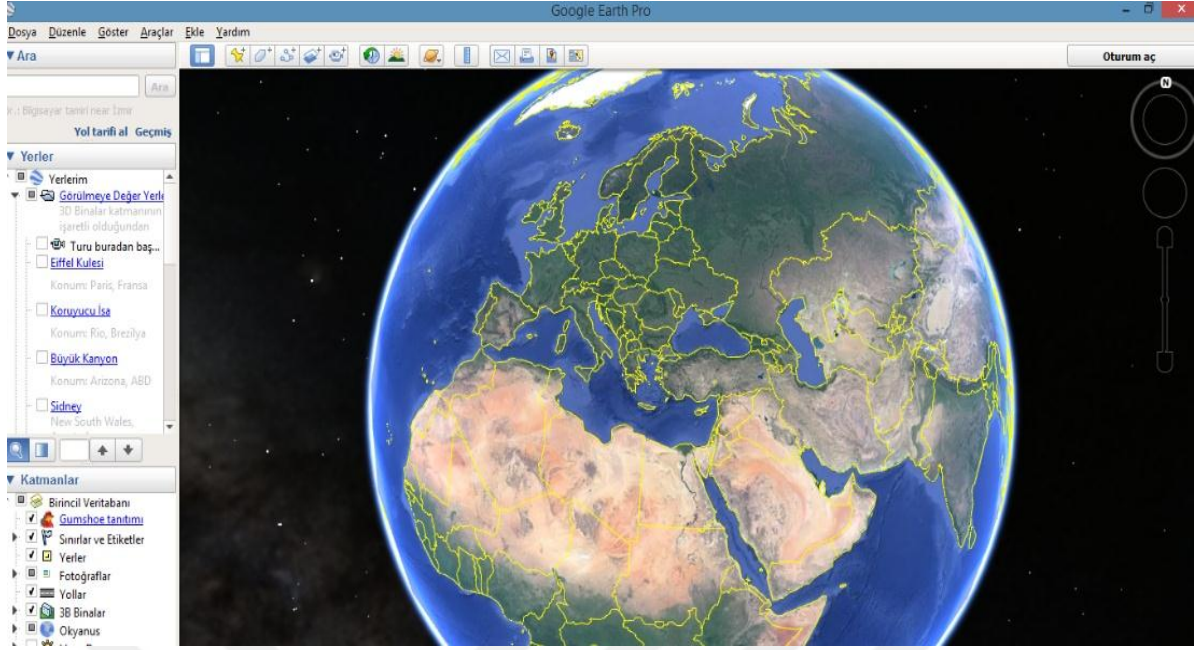
Tur Rehberi: Katmanların altında bulunur. Dünya üzerinde keşfetmek istediğimiz yerlere bu bölüm aracılığıyla ulaşabiliriz.

Fotoğraf: Erişim sağladığımız bölgeler üzerinde bulunan küçük fotoğraf sembollerine tıkladığımızda o bölgenin görseline ulaşabiliriz.

Sanal Gezi: Haritanın sol tarafında bulunan arama butonuna gitmek istenilen yerin ismi yazılır ve o yere sanal gezi düzenlenir. Sanal gezi yapmak istediğimiz ülkeyi arama butonunda sorgulayarak o ülkeye sanal gezi yapıp yapamayacağımız hakkında bilgi sahibi oluruz. Sanal geziler kıtalara, ülkelere şehirlere olabildiği gibi köylere, mahallelere ya da kaymakamlıklar, belediyeler gibi yönetim yerlerine de düzenlenebilir.

Görüntüleme tercihleri: Üst sekmedeki güneş sembolüne gelerek günün saatini ayarlayabilir, görüntülemek istediğimiz yerin üzerine düşen güneş ışığını gösterebiliriz.

Geçiş yap: Üst sekmedeki gezegen sembolüdür. Bu özellik ile dünya, ay, gökyüzü, mars arasında geçiş yapıp gezegenleri ya da dünyayı keşfedebiliriz.

Şekil 5. Google Earth programı giriş sayfası

2.4.2. Sosyal bilgiler Öğretiminde Google Earth Programının Kullanımı

Google Earth üzerinde yaşadığımız dünyanın üç boyutlu görüntülerine ulaşabilmemize olanak sağlayan üstün teknoloji bir bilgisayar uygulamasıdır. Haritaların bilgisayar ortamında kullanılmasına olanak sağlayan bu program eğitim için hazırlanan çok etkili sunumlardan biridir. Google Earth uygulamaları öğretmenlerin ders anlatımın esnasında atlas ya da harita kullanılması gerektiğinde öğretim aktivitesine dahil edilen ve öğretmenin de işini kolaylaştıran etkili bir araçtır (Öğütveren, 2014).

Google Earth uygulamaları öğrenmede uzamsal düşünmeyi destekler. Öğrencilerde mekanı algılama becerisi geliştirerek öğrencilerin yer-yön algısını kuvvetlendirir. Öğrenciler Google Earth programı ile dünyayı ve hatta kozmoz keşfedebilir. Böylece öğrencide derse karşı merak duygusu oluşturup öğrencinin derse ilgisini arttırabilir ve öğrenciyi derste aktif kılabilir.

Öğrenciler yaşadığı çevre ile insanlar arasında bir bağ kurarak eleştirel düşünme yetisi kazanır. İçine yaşadığı çevrede gerçekleşen sosyal problemlere farklı bakış açıları getirebilir, analitik düşünebilir. Google Earth uygulaması öğrencide Sosyal bilgiler dersinde kullanılan atlaslardaki haritalardan ve duvar haritalarından daha farklı gelişmiş bir mekan algısı öğretmektedir. Google Earth uygulaması bizlere yeryüzünün bir simülasyonunu sunmaktadır. Google Earth ile gidip görmek istediğimiz ülkelere ve hatta kızıl gezegen olan Mars'a sanal

gezi düzenlememizi sağlar. Bu sanal geziyi fotoğraflarla zenginleştirebiliriz. Kendimize farklı gezi rotaları düzenleyebiliriz.

Coğrafi konum, özel konum, matematik konum ile ilgili kavramlar coğrafyanın soyut kavramları arasındadır. Öğrencilerin soyut kavramları daha zor öğrendikleri yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Soyut kavramların öğrenciye öğretiminde farklı öğretim yöntemleri kullanılmaktadır. Google Earth uygulamaları soyut kavramları görsel ve üç boyutlu olarak öğrenciye sunar. Anlatımı zenginleştirir. Bu şekilde yapılan uygulamalar anlatımda kalıcılığı yakalar.

Google Earth uygulaması Sosyal bilgiler dersinde teknolojiye yararlanma, mekanı algılama becerilerinin geliştirilmesini sağlar. Coğrafi konum, enlem, boylam, ekvator, paralel, meridyen, dönenceler, kutuplar gibi soyut kavramların öğrenciye aktarılmasında somut veriler sağlar.

Google Earth uygulamaları ile konumsal verilere rahatlıkla ulaşabiliriz. Yerel saat hesaplamaları yapabiliriz. İki yer arasındaki mesafe ölçümünü yapabilir ve ne kadar zamanda gidilebileceğine dair zaman hesaplamaları yapabiliriz. Herhangi bir yerin yüz ölçümünü hesaplayabiliriz. Ölçek hesaplamaları ile bir yerin gerçekteki uzunluğu ile harita üzerindeki uzunluğunu hesaplayabiliriz.

Google Earth uygulamasının "göster" menüsünde haritaların ölçekleriyle ilgili verilere ulaşabiliriz. Ölçekler haritaların ayrıntıları hakkında bize gerekli olan açıklamayı yapar. Google Earth uygulamaları ile büyük ve küçük ölçekli haritalar arasındaki farkı görsellerle destekleyerek ifade edebiliriz. Bu farkların gösterilmesi bilgisayar teknolojileri ile daha kolay olur.

Google Earth'ün eğitim materyali olarak derslerde kullanılması öğrenmeyi kolaylaştırır. Eğitimde teknolojiye yararlanmak öğrencilerin yeteneklerini keşfederek geliştirmelerine katkı sağlar.

Google Earth uygulamasını kullanan öğrenciler öncelikle bilgisayar kullanmayı bilmelidir. Öğrencilere Google Earth uygulamasının kapsamında ne tür verilerin bulunduğu, bu program ile neler yapabileceği öğretilmelidir. Google Earth Programın içeriği ve hangi alanlarda kullanıldığı hakkında bilgi verilmelidir. Bu şekilde öğrencinin derse karşı motivasyonu artırılmalıdır. Aksi takdirde öğrenciler programın detaylarında kaybolarak amacından sapabilir.

Öğrenciler Google Earth uygulaması yardımıyla derslerde kullanılan soyut harita sembollerini incelemeli ve kendi özgün verilerini üreterek Google Earth uygulamalarında kullanabilmelidir. Öğrenciler yaşadıkları şehir ile ilgili ya da küresel çapta projeler geliştirebilir.

Sosyal bilgiler eğitimi alan öğrenciler Google Earth uygulamaları ile çeşitli etkinlikler hazırlayabilir, proje geliştirebilir. Geliştirilen bu projeler sınıf ortamında veya diğer okullarda öğrencilere sunulup öğrencilere farklı bakış açıları kazandırılabiliriz. Öğrencileri bu programı kullanmaya teşvik edebiliriz.

Sosyal bilgiler derslerinin temel amacı öğrencilere Google Earth uygulamalarını öğretmek değildir. Google Earth uygulaması sadece Coğrafya ve Sosyal bilgiler derslerinin öğretiminde amaç değil araçtır.

Sosyal bilgiler dersi öğretmeni derste Google Earth programını kullanırken önce sınıfta örnek bir uygulama tasarımı yapmalıdır. Öğretmen yaptığı uygulamayı öğrencilerine izletmelidir. Daha sonra öğretmen öğrencilerle birlikte bir uygulama yapmalıdır. Son olarak da öğrencilere özgün bir uygulama yaptırıp uygulamanın sonuçlarını sınıfta birlikte tartışmalarını sağlamalıdır.

Kendi özgün uygulamalarını oluşturan öğrenciler coğrafya derslerinde mekanla ilgili sorulara doğru cevapları bulabilme kabiliyeti güçlendiği gözlemlenecektir. Bu tür uygulamalar öğrencilerin akademik başarısını artırır. Öğrenciler kazandığı beceriler gerçek hayata rahatlıkla aktarabilir duruma gelir.

GE Programının Yararları

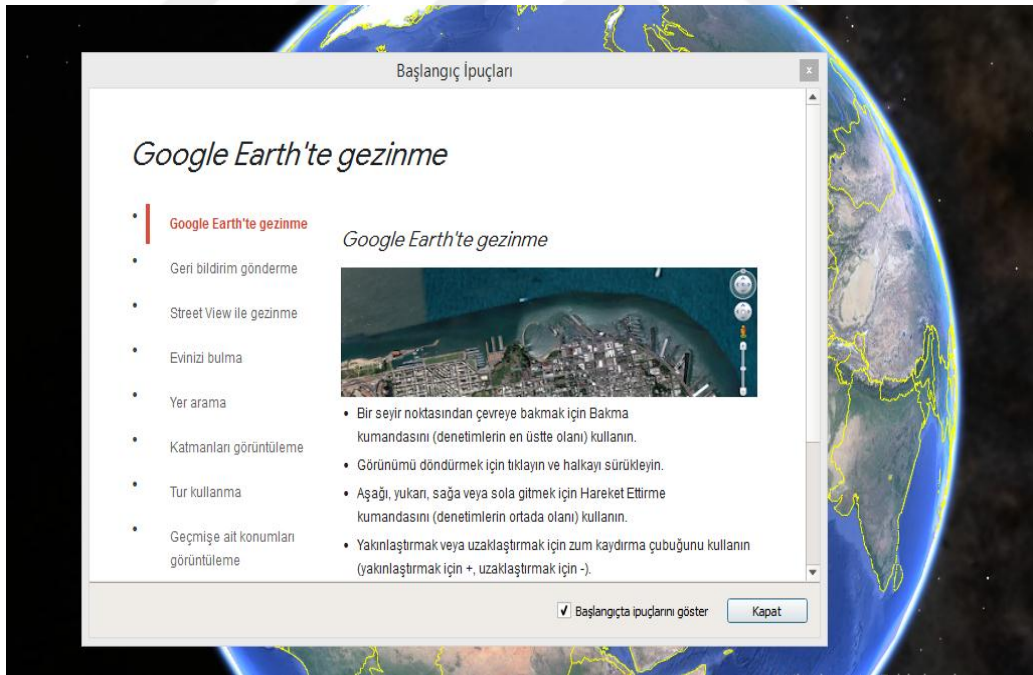
- ✓ Kullanıcılarına ücretsiz erişim olanağı sağlar.
- ✓ Eğitimde Alternatif öğretim metodudur.
- ✓ Teknoloji ile bütünleşmiş haritaların gelişmiş versiyonudur.
- ✓ Kullanımı sınıf ile sınırlı değildir.
- ✓ Ülkeler ile ilgili resim ve videoya erişim sağlar.
- ✓ Dijital haritalardır.
- ✓ Kullanımı kolaydır.

GE Programının Sınırlılıkları

- ✓ Uygulamanın kullanımı için internet erişimi gereklidir.

GE Programı ile kazandırılabilen beceriler

- ✓ Harita becerisi ve haritanın sembollerini okuma becerisi kazanır.
- ✓ Haritada gösterilen yer şekillerini tanır.
- ✓ Yol haritalarındaki sembolleri öğrenir.
- ✓ Fiziki haritalarda renklerin ne anlam ifade ettiğini öğrenir.
- ✓ Yer-yön algısı gelişir.
- ✓ Kıtaların ve ülkelerin dünya üzerindeki konumunu öğrenir.
- ✓ Dilsiz haritalarda özel enlemleri gösterebilir. (ekvator, kutup noktaları, kutup daireleri, dönenceler)
- ✓ Greenwich'i işaretleyerek doğu ve batı yarım kürede bulunan ülkelerin konumlarını ifade edebilir.
- ✓ İki yer arasında mesafe ölçümü yapabilir.
- ✓ Haritanın ölçeğine göre harita ayrıntısı hakkında bilgi sahibi olur.

Şekil 6. Google Earth programında gezinme

Google Earth Uygulamasında Öğretmen Rolü

Okullarda öğretilecek olan konular üzerinde öğrenci yaşantıları önemlidir. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretmen öğrencinin bilgi eksikliğini, hangi becerilerinin pekiştirilmeye ihtiyacı olduğunu tespit edip ona göre yönerge izlemelidir. Harita okuma becerisi gelişmemiş öğrencilerin Google Earth uygulamalarından verim alması beklenemez. Çünkü kâğıt üzerindeki haritaları okuyamayan bireylerin üç boyutlu dijital haritaları okuması zordur.

Öğrencilerin Google Earth programını tanımamalarının nedeni haritaları günlük hayatta kullanmıyor olmalarından kaynaklanmaktadır. Haritalar soyut kavramlardır ve öğrenciler tarafından günlük hayatta sıkça kullanılarak somutlaştırılmalıdır. Sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencilerine harita okuma kabiliyeti kazandırmalı ve haritayı Sosyal bilgiler dersinin merkezine oturtmalıdır.

Öğrenilmesi zor olan konuların veya derslerin kolay bir şekilde öğretilmesinde öğretmenin rolü büyüktür. Nitelikli öğretmen alanında başarılı olmak değildir. Anlatacağı konuya hakim olmak yetmez. Nitelikli öğretmen konuların öğrencinin anlayabileceği yöntem de anlatan, ders araç ve gereçleri kullanan, materyallerini zenginleştiren, teknolojinin olanaklarından faydalanan öğretmendir.

Sosyal bilgiler öğretiminde en yaygın kullanılan öğretim materyali haritalardır. Konuların öğrencilere farklı tekniklerle sunulmalıdır. Öğrenciler farklı öğrenme özelliklerine sahiptir. Bireysel özellikleri farklı olan öğrenciler için hazırlanan sunumunun zenginleştirilmesinde haritaların büyük önem taşır. Kalıcı öğrenmenin sağlanmasında öğretimi destekleyici materyal olan haritalar tamamlayıcı unsurdur.

Her öğrencinin öğrenme hızı farklıdır. Bazı öğrenciler işitsel zekaya sahip, bazı öğrenciler görsel zekaya sahiptir. Öğretim faaliyetleri görsellerle zenginleştirilmelidir. Haritaların görsel materyal olması dersin içeriğini ve sunumunu zenginleştirmektedir. Görsellerle desteklenen ders anlatımları tercih edilmelidir.

Sosyal bilgiler öğretmeni öğrencilerinin Sosyal bilgiler dersine karşı ilgisini ve merakını artırarak öğrencilerin kendini geliştirmesinde yol gösterici olmalıdır. Öğrencilerine rehber olan öğretmenin topluma kazandıracığı en önemli şey kendine güvenen, günlük hayattaki problemlerini çözebilen bireyler yetişmesidir. Kendine güvenen bireylerin yetişmesi gelecek

nesilleri de etkiler. Bu bireyler geleceğe ışık tutar. Farkındalık gücü kazanır. Devletini ülkesini ve seven bir Türk vatandaşı olma bilinciyle yetişir.

2.5. Google Earth Uygulamaları İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Yedinci sınıf Sosyal bilgiler öğretiminde Google Earth kullanımının öğrenci başarı ve tutumları üzerine etkisi adlı araştırma ile ilgili literatür taraması yapılmış ve sınırlı sayıda araştırma olduğu saptanmıştır.

Öğütveren (2014), “6. sınıf sosyal bilgiler dersindeki coğrafya konularının öğretiminde GE programının başarıya etkisi” Araştırmanın örnekleminde 6. sınıf öğrencilerinden oluşan 49 öğrenci yer alır. Araştırma verileri ön test-son test yönteminden sağlanmıştır. Öğrencilere araştırmada 25 sorudan oluşan başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda coğrafya konularının öğretilmesinde Google Earth uygulamasının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Merç (2011), “Sosyal bilgiler ve Okul öncesi öğretmenliğinde eğitim gören öğrencilerin mekan bilşi ve harita okuma becerisi” Öğrencilerin doğal çevrelerindeki coğrafi mekanların hangi özelliklerini bildikleri ve bilinen bu özelliklerin gösterme şekillerinin incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mekan algısı ve harita okuma becerilerinin okul öncesi öğretmen adaylarına göre daha üstün olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Koçak (2013), “Ortaöğretim coğrafya dersinde ‘Googel Earth’ün kullanımının değerlendirilmesi” Araştırma nitel olarak çalışılmıştır. Araştırmanın örnekleminde on ikinci sınıf öğrencilerinden 20 öğrenci yer alır. Araştırmada Google Earth Araç Çubukları Çalışma Yaprağı, Kişisel Bilgi Formu, Google Earth Sanal Keşif ve Görevler Formu, Google Earth Öz Yeterlilik Formu uygulanmıştır. Bulgularda coğrafya konularının öğretilmesinde Google Earth uygulamasının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demirci, Karaburun ve Kılar (2013), Coğrafya derslerinde Google Earth programını ders aracı olarak kullanmışlardır. Araştırma sonucunda Google Earth uygulamasının Coğrafya derslerinde başarılı olduğu ve Google Earth uygulamasının iyi bir öğretim materyali olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Karakuş ve Oğuz (2013), “Sosyal bilgiler dersi coğrafya konularında Google Earth kullanımı ve öğretmen görüşleri” Araştırma nitel olarak çalışılmıştır. Araştırmada 10 adet Sosyal bilgiler öğretmeniyle çalışılmıştır. Araştırmada kaynak taraması ve yarı-yapılandırılmış

görüşme formu kullanılmıştır. Google Earth programının derslerde kullanılabileceği sonucu çıkmıştır.

Aktürk (2012), “Sosyal bilgiler dersinde animasyon ve dijital harita kullanımının öğrencilerin mekân algılama becerilerine yönelik etkileri” Araştırma 50 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada 24 sorudan oluşan başarı testi kullanılmıştır. Animasyon ve dijital haritaları kullanımının öğrencilerin mekan algılama becerilerine olumlu yönde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demirci ve Karaburun (2011), “CBS, GPS ve GE teknolojilerinin coğrafya derslerinde kullanımı” Araştırma 25 coğrafya öğretmenine uygulanmıştır. Araştırmada öğretmenlere bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda CBS, GPS ve GE teknolojilerinin coğrafya dersleri için faydalı bir yöntem olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Türel (2019), “Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarı ve Tutumları Üzerine Etkisi” adlı çalışmasında nicel araştırma yöntemlerini kullanmıştır. Araştırmanın örnekleminde yedinci sınıf öğrencilerinden 50 öğrenci yer alır. Deney grubundaki 25 öğrenciye Google Earth Programı kullanılarak belirlenen 5 haftalık süreçte ünite konuları anlatılır. Kontrol grubundaki 25 öğrenciye ise Google Earth Programı kullanılmadan ders anlatımı yapılmıştır. Veriler başarı testi ve tutum ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre Google Earth Programı kullanılarak ders anlatılan sınıfın daha başarılı olduğuna ulaşılmıştır.

Google Earth programı ile ilgili yapılan araştırmalarda teknolojinin ve interaktif haritaların eğitim-öğretim faaliyetlerinde yeri ve önemi ile ilgili bulgular yer almaktadır. Araştırmalar öğrencinin akademik başarısı ve öğretmen görüşleri ile sınırlı kalmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın deseni, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Deseni

Sosyal bilgiler dersinde Google Earth kullanımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisinin incelenmek istendiği bu çalışmada, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen (ÖSKD) kullanılmıştır. Yarı deneysel çalışmalar, tüm evren içerisinde örneklemin rastgele seçilemediği durumlarda kullanılan, deney ve kontrol gruplarının olduğu ve deneysel uygulamanın yapıldığı çalışmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Türkiye'deki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğrencilerin sınıfları genellikle bellidir ve değiştirilmesi oldukça zordur. Bu durum birbirine denk kontrol ve deney gruplarının oluşturulmasını güç hale getirmektedir (Karasar, 2015). Bundan dolayı çalışma grubu oluşturulurken rastgele seçim yapılamamakta, başarı düzeyleri birbirine yakın olan sınıflar çalışma grubu olarak belirlenmektedir ki bu da deneysel desenin, eğitim araştırmalarında sıkça kullanılan, alternatif yöntemi olan yarı deneysel desen olarak bilinmektedir.

Tablo 3.1. Araştırma deseninin simgesel görünümü

Gruplar	Ön test	Süreç	Son test
Deney Grubu	B.T. ve T. Ö.	Google Earth ile Desteklenmiş Ders Programı	B.T. ve T. Ö.
Kontrol Grubu	B.T ve T. Ö.	Mevcut Ders Programı	B.T ve T. Ö.

B. T.: Başarı testi.

T. Ö.: Tutum Ölçeği

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılı Bahar döneminde Antalya ili Muratpaşa ilçesindeki bir devlet okulunda iki farklı sınıfta öğrenimlerini sürdüren 52 yedinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Bu öğrencilerden 26'sı deney grubunda, 26'sı de kontrol grubunda yer almıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılan verileri derlemek için başarı testi ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Başarı Testi

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi kullanılmıştır (EK-1). Başarı testi geliştirilirken MEB'in sosyal bilgiler dersine yönelik kazanım tablosu dikkate alınmıştır. Başarı testi için öncelikle 30 sorudan oluşan dört şıklı çoktan seçmeli bir test hazırlanmıştır. Hazırlanan bu test; sosyal bilgiler eğitimi alanında uzman üç kişi tarafından, dil açısından Türkçe eğitimi alanında uzman bir kişi tarafından ve ölçme değerlendirme alanında uzman bir kişi tarafından değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler doğrultusunda başarı testi tekrar düzenlenmiş ve uzmanlardan tekrar görüş ve onay alınmıştır. Hazırlanan başarı testinin öğrencilerin seviyelerine uygun olup olmadığını belirlemek için maddelerin güçlük ve ayırt edicilik indeksleri hesaplanmalıdır. Çünkü bir başarı testinin hem ayırt edici hem de öğrenci seviyesine uygun olduğunu anlamak için ölçülen madde güçlük ve madde ayırt edicilik indeksleri, geliştirilen testin geçerliliğini gösterir (Reckase, 1985). Testte yer alan maddelerin güçlük değerleri 0.90 seviyesinde ise maddenin çok kolay olduğu, 0.20 seviyesinde ise de maddenin çok zor olduğu kabul edilmektedir. Bundan dolayı maddelerin güçlük indekslerinin 0.50 seviyesinde olması beklenmektedir. Madde ayırt ediciliğinin ise 0.30 – 0.60 arasında olması, ölçme aracının başarılı ve başarısız öğrencileri birbirinden ayırdığını gösterir (İlhan, 2016). Bu çalışma için geliştirilen madde güçlük indeksi ve madde ayırt edicilik indeksi pilot uygulama ile ölçülmüş ve zor maddeler ile çok kolay maddeler revize edilmiştir. Başarı testinin son halinin madde güçlük ve madde ayırt edicilik indeksleri ise Tablo 3.1'de sunulmuştur.

Tablo 3.2. Başarı testi madde güçlük ve ayırt edicilik indeksleri

Madde numarası	P	D
1	.85	.45
2	.70	.43
3	.39	.33
4	.83	.38
5	.71	.52
6	.88	.38
7	.49	.39
8	.63	.30
9	.52	.59
10	.82	.37
11	.76	.49
12	.43	.69
13	.87	.53
14	.76	.67
15	.45	.41
16	.73	.39
17	.64	.50
18	.62	.52
19	.68	.59
20	.58	.63
21	.73	.50
22	.87	.55
23	.51	.65
24	.34	.44
25	.56	.31

P: Madde Güçlük İndeksi

D: Madde Ayırt Edicilik İndeksi

Tablo 3.1’de verilen madde güçlük indeksi verileri 0.34 ile 0.88 arasında değişkenlik göstermiştir. Başarı testindeki tüm soruların madde ayırt edicilik indeksleri ise 0.30 ile 0.69 aralığında bulunmuştur. Bu verilerin başarı testinin geçerliliğini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Geliştirilen başarı testinin güvenilirliği için KR21 değeri hesaplanmış 0.853 bulunmuştur. Sıfır (0) veya bir (1) olarak puanlamanın yapıldığı testlerde kullanılan KR21 güvenilirlik değeri 1’e yaklaşık bulunduğundan, başarı testinin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.2. Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Özkal (2000) tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” kullanılmıştır (EK-2). Özkal tarafından geliştirilen bu ölçek katılıyorum, kararsızım ve katılmıyorum seçeneklerini içeren 3’lü Likert türünde hazırlanmış olup, 31 maddeden meydana gelmektedir. Ölçeğin yapı geçerliliği güvenilirlik çalışmaları kapsamında ölçek İzmir ilinde bulunan üç farklı okuldan toplam 214 4. ve 5. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha Katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur. İki yarı güvenilirliği ise Spearman-Brown 0.88 olarak bulunmuştur. Ölçeekteki maddeler; hoşlanma, katılma, duygu ve çalışmayı sürdürme ve isteklilik olmak üzere dört faktörden meydana gelmektedir. Güvenirlik analizi sonucunda faktörlerin oluşturduğu alt ölçeklerin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları hoşlanma için 0.83, katılma için 0.73, duygu için 0.76 ve çalışmayı sürdürme ve isteklilik için 0.79’dur. Elde edilen bu bulgulara bakıldığında ölçme aracının geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerini toplamak amacıyla Milli Eğitim Müdürlüğü ve yetkili mercilerden gerekli izinler alındıktan sonra öncelikle 26’şar kişiden oluşan deney ve kontrol grubuna ön testler ve Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Ön test ve tutum ölçeği uygulamaları kontrol ve deney gruplarına aynı hafta içinde farklı ders saatlerinde uygulanmıştır. Bunun yanında öğrencilere, test ve tutum ölçeği sonuçlarının araştırmacı dışında kişilerle paylaşılmayacağı ve karne notlarına yansıtılmayacağı bilgisi verilerek ön testi ve tutum ölçeğini doldururken rahat olmaları söylenmiştir.

Ön test uygulamasından sonra “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi deney grubunda araştırmacı tarafından çalışma öncesinde gerekli eğitimi yapılan Google Earth yazılımı ile desteklenerek, kontrol grubunda ise mevcut ders programı ile 03 Nisan 2017 - 05 Mayıs 2017 tarihleri arasında beş hafta boyunca dersin öğretmeni ve araştırmacı tarafından işlenmiştir.

Ünite alışması tamamlandıktan sonra deney ve kontrol gruplarına son test ve Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği yeniden uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerinin analiz edilmesinde sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda sıklıca kullanılan SPSS 23.00 istatistik paket programı üzerinde analiz edilmiştir.

Ön test ve son test başarı testi verileri doğru cevaba “1”, yanlış cevaba ve cevaplanmayan soruya “0” puan verilerek analiz programına girilmiştir. Verilerin normalliği ve varyansların homojenliği test edildikten sonra deney ve kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasındaki ilişki bağımlı örnekleme için t testi ve bağımsız örneklemler için t testi ile analiz edilmiştir.

Tutum ölçeği 3’lü Likert tipinde hazırlandığı için olumlu maddeler 3-2-1 şeklinde, olumsuz maddeler ise 1-2-3 şeklinde puanlanmıştır. Ölçeğin her alt boyutu analiz sürecinde ayrı olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Kontrol ve deney grubu puanları arasında ve grupların ön test son test puanları arasındaki ilişkiyi analiz etmek amacıyla bağımsız örnekleme t testi ve bağımlı örnekleme t testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucu ulaşılan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Deney ve kontrol grubuna ait veriler analiz edilmeden önce verilerin normallik değerleri incelenmiştir. Deney ve kontrol grubunun ön test ve son test puanlarının normallik testine ait verileri şu şekildedir.

Tablo 4.1. Deney ve kontrol gruplarının başarı testine ilişkin normallik değerleri

Testler	Gruplar	Shapiro- Wilk	Skewness	Kurtosis
Ön test	Deney	,504	-,125	-,797
	Kontrol	,144	-,621	,270
Son test	Deney	,080	-,425	-,967
	Kontrol	,032	-,664	-,557

Tablo 4.1 incelendiğinde çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1,5 ile -1,5 aralığında olması verilerin normallik değerlerini sağladığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015). Ayrıca Shapiro- Wilk değerlerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığı yani verilerin normal dağıldığı görülmektedir ($p>0.05$).

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının ön-test puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklem grupları için t-testi yapılmıştır. Yapılan analize ait bilgiler şu şekildedir.

Tablo 4.2. Deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-Testi

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Deney	26	57,15	22,97	50	-,446	,658
Kontrol	26	59,69	17,76			

* p>0.05

Tablo incelendiğinde deney grubunun başarı testine ait ön test puan ortalaması ile ($\bar{X} = 57,15$) kontrol grubunun başarı testine ait ön test puan ortalaması ($\bar{X} = 59,69$) arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının son test başarı puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklem grupları içi t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ait bilgiler şu şekildedir.

Tablo 4.3. Deney ve kontrol gruplarının son test başarı puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-Testi

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney	26	74,96	18,95	50	2,780	,008
Kontrol	26	59,58	20,92			

*p<0.05

Tablo incelendiğinde deney grubunun başarı testine ait son test puan ortalamasının ($\bar{X} = 74,96$) kontrol grubunun başarı testine ait son test puan ortalamasından ($\bar{X} = 59,58$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Deney grubunun başarı testine ait puan ortalaması ile kontrol grubunun başarı testine ait puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir ilişki vardır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son test başarı puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla bağımlı örneklem grupları içi t testi yapılmıştır. Yapılan analize ait bilgiler şu şekildedir.

Tablo 4.4. Deney grubunun ön test- son test başarı testi puanlarına ilişkin bağımlı t-Testi sonuçları

Testler	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön test	26	57,15	22,97	25	-9,326	,000
Son test	26	74,96	18,95			

*p<0.05

Tablo 4.4. incelendiğinde deney grubunun başarı testine ait ön test puan ortalamasının ($\bar{X} = 57,15$) son test puan ortalamasından ($\bar{X} = 74,96$) düşük olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda deney grubunun ön test ve son test puan ortalamaları arasında son test puan ortalamaları lehine anlamlı bir ilişkinin olduğu, dolayısıyla Google Earth kullanımının öğrenci başarıları üzerinde olumlu etkisinin olduğu söylenebilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla bağımlı örneklem grupları içi t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ait bilgiler şu şekildedir.

Tablo 4.5. Kontrol grubunun ön test - son test başarı testi puanlarına ilişkin bağımlı t-Testi

Testler	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön test	26	59,69	17,76	25	,040	,968
Son test	26	59,58	20,92			

* p>0.05

Tablo 4.5. incelendiğinde kontrol grubunun başarı testine ait ön-test puan ortalamasının ($\bar{X} = 59,69$) son test puan ortalamasından ($\bar{X} = 59,58$) yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda kontrol grubunun ön-test ve son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı anlaşılmaktadır.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği ön uygulama puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklem grupları için t-testi yapılmıştır. Yapılan analize ait bilgiler şu şekildedir.

Tablo 4.6. Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği ön uygulama puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-Testi

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Deney	26	89,12	8,59	50	-,658	,513
Kontrol	26	90,96	11,42			

* $p > 0.05$

Tablo incelendiğinde deney grubunun tutum ölçeği ön uygulama puan ortalaması ile ($\bar{X} = 89,12$) kontrol grubunun tutum ölçeği ön uygulama puan ortalaması ($\bar{X} = 90,96$) arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği uygulama sonrası puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklem grupları için t-testi yapılmıştır. Yapılan analize ait bilgiler şu şekildedir.

Tablo 4.7. Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği uygulama sonrası puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-Testi

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Deney	26	92,46	7,45	50	1,317	,194
Kontrol	26	89,27	9,87			

* $p > 0.05$

Tablo incelendiğinde deney grubunun tutum ölçeği uygulama sonrası puan ortalaması ile ($\bar{X} = 92,46$) kontrol grubunun tutum ölçeği uygulama sonrası puan ortalaması ($\bar{X} = 89,27$) arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Deney grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutum puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla bağımlı örneklem grupları içi t-testi yapılmıştır. Yapılan analize ait bilgiler şu şekildedir.

Tablo 4.8. Deney grubunun uygulama öncesi ve sonrası tutum puanlarına ilişkin bağımlı t-Testi sonuçları

Testler	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön-tutum	26	89,12	8,59	25	-1,391	,177
Son-tutum	26	92,16	7,45			

* $p > 0.05$

Tablo 4.8. incelendiğinde deney grubunun uygulama öncesi tutum puan ortalamasının ($\bar{X} = 89,12$) uygulama sonrası tutum puan ortalamasından ($\bar{X} = 92,16$) düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, yapılan analiz sonucunda deney grubunun uygulama öncesi ve sonrası tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı, dolayısıyla Google Earth kullanımının öğrenci tutumları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı söylenebilir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası tutum puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla bağımlı örneklem grupları içi t-testi yapılmıştır. Yapılan analize ait bilgiler şu şekildedir.

Tablo 4.9. Kontrol grubunun uygulama öncesi ve sonrası tutum puanlarına ilişkin bağımlı t-Testi sonuçları

Testler	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön-tutum	26	90,96	11,42	25	,725	,475
Son-tutum	26	89,27	9,87			

* p>0.05

Tablo 4.9. incelendiğinde kontrol grubunun uygulama öncesi tutum puan ortalamasının ($\bar{X} = 90,96$) uygulama sonrası tutum puan ortalamasından ($\bar{X} = 89,27$) yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, yapılan analiz sonucunda kontrol grubunun uygulama öncesi ve sonrası tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde; araştırma verilerinin çözümlenmesiyle ortaya çıkan bulgular, bu bulguların daha önce yapılmış benzer çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılması ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda verilen önerilere yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde Google Earth kullanılarak elde edilen veriler nicel araştırma yöntemleri yoluyla derlenmiş ve SPSS yardımıyla analiz edilmiştir. Verilerin derlenmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi ve Özkal (2000) tarafından geliştirilen tutum ölçeği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi ile ortaya çıkan sonuçlar ve bu sonuçlarla ilgili tartışmalar şöyledir:

Google Earth kullanımının öğrenci başarısı üzerine etkisi incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrenciler ile kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarı testine ait ön-test puanları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı saptanmıştır. Özgen (2009), Çakıcıoğlu (2009). çalışmalarında Google Earth programının, CBS yazılımlarının öğrenci başarısını arttırarak eğitim ve öğretim kalitesini zenginleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Google Earth kullanımının öğrenci başarısı üzerine etkisi incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrenciler ile kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarı testine ait son-test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır. Öğütveren (2014)'in çalışma sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Google Earth kullanımının öğrenci başarısı üzerine etkisi incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrencilerin son-test başarı puanlarının ön-test başarı puanlarına göre anlamlı bir şekilde arttığı saptanmıştır. Bu durum sosyal bilgiler dersi öğretiminde Google Earth programı kullanımının öğrenci başarısını artırdığı şeklinde de yorumlanabilir. Ortaya çıkan bu sonuç, Öğütveren (2014) tarafından sosyal bilgiler 6. Sınıf coğrafya konularının öğretiminde Google Earth Programı kullanımının başarıya etkisi ile ilgili çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Bu bulgu aynı zamanda Merç (2017), Koçak (2013), Thankachan ve Franklin (2013),

Westgrand (2010) ve Qiu'nun (2006) çalışmalarında ulaştıkları sonuçlarla da benzerlikler göstermektedir.

Google Earth kullanımının öğrenci başarısı üzerine etkisi incelendiğinde, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin son-test başarı puanlarının ön-test başarı puanlarına göre anlamlı bir şekilde artmadığı saptanmıştır.

Deney grubunda yer alan öğrencilerin tutum ölçeği ön-uygulama puanları ile kontrol grubunda yer alan öğrencilerin tutum ölçeği ön-uygulama puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Deney grubunda yer alan öğrencilerin uygulama sonrası tutum ölçeği puanları ile kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama sonrası tutum ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Deney grubunda yer alan öğrencilerin deneysel işlem öncesi tutum puanları ile deneysel işlem sonrası tutum puanları arasında anlamlı bir ilişkinin ortaya çıkmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesi tutum puanları ile uygulama sonrası tutum puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır. Bu bulguda ulaşılan sonuç Koçak (2013), Günay (2011), Çetin (2011) in çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir.

Kaya (2011) ve Aydın'ın (2011) çalışmalarında teknolojinin kullanıldığı derslerin öğrencilerin motivasyonunu arttırdığını belirtmiştir. Ayrıca Şengün (2004) ve Turan'ın (2004) çalışmalarında öğrencilerin derslerin bilgisayar desteği ile yapıldığında kalıcı öğrenmenin gerçekleştiği sonucuna ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler 7. sınıf derslerinde Dördüncü ünite anlatılan Ekonomi ve Sosyal Hayat'ın öğrenme alanı; Üretim, Dağıtım ve Tüketim'dir. Ünitenin Google Earth programı ile ilgili çalışmamızda yol gösteren Kazanımlar ise;

1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar. Bu kazanım ile ilgili öncelikle kıtaların ve okyanusların yerleri üç boyutlu küremiz ile öğrencilere gösterilmiştir. Daha sonra geçmişten günümüze kullanılan ticaret yollarının hangi ülke sınırlarından geçtiği, boğazların ve kanalların hangi kıtaları ve ülkeleri birbirine bağladığı Google Earth programı ile öğrencilere gösterilmiştir.

2. Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir. Bu kazanım kapsamında öğrencilere teknolojinin hayatımızdaki yeri ve önemi nedir, teknolojik gelişimini hangi aşamalardan geçtiği sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplara göre

teknolojinin sanayi devrimi ile hız kazandığı sonucunda ulaşıldıktan sonra ve sanayi devriminin başladığı ülke olan İngiltere'nin ve teknolojinin gelişiminde rol oynayan diğer ülkelerin Google Earth programında gösterimi sağlanmıştır.

3. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim ağında meydana getirdiği değişimleri analiz eder. Bu kazanım ile öğrencilere her ülkenin sahip olduğu ve olmadığı kaynaklar hakkında bilgi verilmiştir. Sahip olunan kaynaklar ve ülkelerin gelişmişlikleri çeşitlendikçe ülkeler arasında ticaret faaliyetleri başlar. Gelişmiş ve gelişmemiş ülkelere ulaşmak için üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetlerinden yararlanmak zorundadır. Bunun için alternatif ulaşım ağlarına ihtiyaç vardır. Alternatif ağları oluşturulurken en ekonomik ulaşım yolu tercih edilir. Bu yol ticarete Deniz yolu taşımacılığıdır. Çünkü tek seferde tonlarca yük malı deniz yolu ile taşıyabiliriz. Dünyada ise denizler ve okyanuslar üzerine kurulmuş bol miktarda kanallar mevcuttur. Sosyal bilgiler sözel bir ders olmasına rağmen ülkeleri ve kıtaları birbirine bağlayan kanalları ve boğazları anlatmak için görselliğe ihtiyaç duyarız. Bunu en iyi şekilde öğrenciye öğretmenin yolu ise üç boyutlu küre kullanmaktır. Kalıcı öğrenme ancak bu şekilde gerçekleşir.

Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminin Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinde Google Earth kullanımının öğrenci başarı ve tutumu üzerine etkisini araştıran çalışmamıza 25 deney grubu ve 25 kontrol grubu olmak üzere toplam 50 öğrenci katılmıştır. Beş hafta süren çalışmamıza başlamadan önce öğrencilerin tamamına ön test uygulanıp öğrencilerin bilgi eksiklikleri tespit edilmiştir. Beş haftanın sonunda yine öğrencilerimizin tamamına son test uygulanıp öğrenci başarıları sınıf bazında kıyaslanmıştır. Bu duruma göre sorular aşağıdaki gibi analiz edilmiştir:

Google Earth ün sağladığı kuş bakışı görünüm sayesinde öğrencilere ülkelerin, kıtaların, okyanusların ve denizlerin konumları gösterilerek ders görsellerle zenginleştirilerek anlatılmıştır. Bu çalışma kapsamında Dünya'nın şekli, Coğrafi konum, Koordinat sistemi, Matematik konum ve Türkiye'nin özel konumu hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmanın sonunda Google Earth öğrencilerin lokasyon becerilerini arttırmıştır. Öğrenciler herhangi bir ülkenin dünya üzerindeki konumunu kolayca tespit edebilmektedir. Ülkelerin enlem ve boylam dereceleri ile konumlarının bulunması üç boyutlu küre ile hızlanmıştır.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgular ve elde edilen sonuçlar dikkate alınarak araştırma ile ilgili öneriler aşağıda belirtilmiştir.

Google Earth programının Sosyal bilgiler eğitiminde etkili olarak kullanılabilmesi için öncelikle Eğitim Fakültelerinde eğitim öğretim gören öğretmen adaylarının programa ilişkin eğitim görmesi gerekmektedir. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan öğretmenlere Google Earth programının kullanımına ilişkin hizmet içi eğitim verilebilir.

Google Earth programının Sosyal bilgiler ünitelerinde yerini ve önemini belirlemeye yönelik Sosyal bilgiler öğretmenleriyle nitel ve nicel çalışmalar yapılabilir.

Google Earth programı kullanılırken kullanıcının (öğretmenin) yeni veriler üretmek programın kendi menülerine sıkışan standart kalıbından kurtarılabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Google Earth programının kullanımında kendilerini yetersiz hissetmelerinin nedenlerini araştırarak bu konuda çözümler üretilmelidir.

Akıllı tahtalarda Google Earth programının yaygınlaştırılması için uzmanlar ve akademisyenler tarafından çerçeve programı oluşturulabilir.

Paralı bir uygulama olan Google Earth Pro versiyonu çok açılı mekanlar üzerinde üst düzey mesafe ölçümü yapabilmektedir. Bu uygulamanın okullarda ücretsiz kullanıma sunulması uygun koşullarda sağlanabilir.

Derslerde öğretmenlerin üç boyutlu küre yerine düzlem üzerine aktarılmış haritaları tercih etmelerinin sebeplerini araştıran bir çalışma yapılabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri teknolojinin gelişimine paralel olarak akademik anlamda kendilerini geliştirmeye yönelik teşvik edilebilir.

Google Earth programı çocukların ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak derse uygun video sunumları hazırlanarak etkin hale getirilebilir.

Google Earth ile ders anlatımı yapılırken öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanmalarını öğrenciyi daha fazla motive edebilir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H. (2014). Sosyal bilgilerin tanımı, amacı, önemi ve Türkiye'deki yeri. Refik Turan, Ali Murat Sünbül ve Hakan Akdağ (Eds.). Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-I (2. Baskı) içinde (s.1-24). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Akinoğlu, O. (2004). Yapılandırmacı öğrenme kuramı ve Coğrafya öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 10,79-86.
- Aronoff, S. 1991. GIS: A Management Perspective., Wdl Publications P.O. Box 8457, Station T.Ottawa, Ontario K1g 3h8 Canada.
- Becek, K. ve İbrahim, K. (2011). On the Positional Accuracy of the Google Earth Imagery, Fas: TS05I - Spatial Information Processing, 4947. FIG Working Week 2011. Erişim adresi: fig.net/resources/fig_proceedings/fig2011/papers/ts05i/ts05i_becek_ibrahim_4947.pdf
- Benker, S.C., Langford, R.P. ve Pavlis, T.L. (2011). Positional Accuracy of the Google Earth Terrain Model Derived from Stratigraphic Unconformities in the Big Bend Region, USA.
- Charlie Fitzpatrick, David J. Maguire, GIS in schools: Infrastructure, methodology and role, In: GIS: A sourcebook for schools Edited by David R. Green, Taylor&Francis, 2000.
- Demiralp, N. (2009). Haritalarla öğrenme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 955-973.
- Demirci, A., Karaburun, A. (2011). CBS, CPS ve Google Earth teknolojilerinin coğrafya derslerinde kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 99-123.
- Demirci, A., Taş, İ.H., Özel, A. (2007) . *Coğrafya öğretmenlerinin teknolojiye bakış açıları ve teknolojiden yararlanma seviyeleri*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.
- Erden, M. (1996). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Güven, Y. (2004). *Erken çocuklukta matematiksel düşünme ve matematiği öğrenme*. İstanbul: Küçük Adımlar Eğitim Yayınları.
- Hill, D.A. & Solem, N.M. (2007). Geography on the web: Changing the learning paradigm. *Journal of Geography*, 98(3),100-107.

- Hernandez, C.U.P., Castillo, W.E.S., Cortina, F.G. ve Becerra, X.M. (2013). Horizontal Positional Accuracy of Google Earth's Imagery Over Rural Areas: A Study Case In Tamaulipas, Boletim de Ciencias Geodesicas, 19, no.4, 588-601. Mexico, Meksika.
- Hüseyin, T. (2000). *Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Temel Esasları Rapor*. Çantay Kitabevi, Ankara.
- Imhof, E. (1972). Thematische Kartographie. Berlin, In: de Gruyter, Lehrbuch der Allegemeinen Geographie, Bd. 10.
- Koçak, F. (2013). Orta öğretim Coğrafya dersinde Google Earth'ün kullanımının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kaya, H. (2011). Orta öğretimde Coğrafya öğretiminde CBS'nin öğrenci başarısına etkisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 308-326.
- Karasar, Ş. (2004). Eğitimde yeni iletişim teknolojileri internet ve sanal yüksek eğitim. *The Turkish Online Journal of Educational Tecnology*, 3(4),117-125.
- Kaymakçı, S. (2011). Yeni Sosyal bilgiler öğretim programının Araç-Gereç boyutu. R. Turan, A.M. Sünbül , H. Akdağ. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar 2 (151-161). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kayaduman, H., Sırkaya, M., Seferğolu, S.S. (2011). Eğitimde FATİH projesinin öğretmenlerin yeterlilik durumları açısından incelenmesi, XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri.
- Kenan, T. (2009). Onuncu Sınıf Coğrafya Dersinde Yer Alan İklim Tipleri ve Bitki Örtüsü Konularının CBS ile Öğretilmesinin Öğrenci Başarısına Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Liu, S., Zhu, X. (2008). Designing a sturecured and interactive learning environment based on gis for secondary geography education. *Journal of Geography*, 107(1), 12-19.
- Merç, A. (2017). Sosyal Bilgiler Dersinde Mekân Algılıma Becerisinin Kazandırılmasında Google Earth Uygulamasının Etkililiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- MEB. (2006). *İlköğretim Sosyal bilgiler dersi 6. sınıf öğretim programı ve klavuzu*. Ankara: MEB yayınları.
- MEB. (2010). *Ortaöğretim Coğrafya dersi (9-12.sınıf) öğretim programı*. Ankara: MEB yayınları.
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler öğretim programları*. Ankara: MEB yayınları.
- Mohammed, N.Z., Ghazi, A. & Mustafa, H.E. (2013). Positional accuracy testing of Google Earth. *International Journal of Multidisciplinary Sciences and Engineering*, 4(6), 6-9.
- Öğütveren, M. (2014). Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Coğrafya Konularının Öğretiminde Google Earth Programının Başarıya Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Özkal, N. (2002). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 27(124), 52-55.
- Öcal, A. (2007). İlköğretim Sosyal bilgiler dersinde 6. sınıf öğrencilerinin mekansal biliş becerilerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Potere, D. (2008). Horizontal positional accuracy of Google Earth's high-resolution imagery archive. *Sensors*, 8, 7973-7981.
- Şengün, T. M., Turan, M.(2004). Coğrafya eğitiminde bilgisayar destekli ders sunumunun öğrenmedeki rolünün öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3, 93-99.
- Tatar, E ve Tatar, E. (2007). Öğrenme stillerine dayalı öğretim. *Journal of Qafqaz University*, 20, 126-130.
- Tabachnick, B. & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Thankachan, B. and Franklin, T. (2013). Impact of Google Earth on student learning. *International Journal of Humanities and Social Science*, 3(21), 11-16.

- Tuna, F. (2008). Orta öğretim Coğrafya derslerinde proje tabanlı öğrenimi desteklemek amacıyla CBS' den yararlanma. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Üçışık, S., Ünlü, M. & Özey, R. (2002). Coğrafya eğitim öğretiminde fotoğrafların önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 5(1), 1-8.
- Yeşiltaş, E. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim materyalleri ve teknolojileri, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Yeşiltaş, E. (2011). Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilecek bilgisayar yazılımları, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Westgard, K. (2010). Google Earth in the middle school geography classroom: its impact on spatial literacy and place geography understanding of students. Yayınlanmamış Doktora Tezi. USA: University of North Dakota.
- Qiu, K. (2010). Geographic information technologies: an influence on the spatial ability of university students? Yayınlanmamış Doktora Tezi. USA: Texas State University.
- Weinstein, C. E., & Mayer, R. E. (1986). The teaching of learning strategies. In M. C. Wittrock (Ed.), *Handbook of Research on Teaching* (3rd ed., pp. 315-327). New York: Macmillan.

fig.net/resources/fig_proceedings/fig2011/papers/ts05i/ts05i_becek_ibrahim_4947.pdf

<https://www.mef.k12.tr/assets/downloads/ortaokul/dersler/ortaokul-sosyal-7.pdf>

<https://www.harita.gov.tr/images/egitim/87245f4b1d0d12c.pdf>

[https://aybu.edu.tr/muhendislik/insaat/contents/files/Ders1\(1\)\(1\).pdf](https://aybu.edu.tr/muhendislik/insaat/contents/files/Ders1(1)(1).pdf)

<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf>

<http://sosyal-bilgiler.nedir.org/>

<https://www.harita.gov.tr/images/dergi/makaleler/32c2dd7b7349341.pdf>

<https://webrazzi.com/2016/07/11/google-mapste-turkiyenin-uydugoruntuleri-neden-bulanik/>

<https://www.sozcu.com.tr/hayatim/yasamhaberleri/google-haritasindaki-hayalet-yerler2/>

<http://www.radikal.com.tr/teknoloji/googlein-elinin-uzanmadigi-yerler-devar-889536/>

<https://support.google.com/earth/answer/148070?hl=tr>

<http://www.indiron.com/google-earth-nasil-kullanilir-resimli-ve-videolu-anlatim-31176/>

<https://www.sosyalbilgiler.gen.tr/ekonomi-ve-sosyal-hayat/>

<https://www.sosyaldeyince.com/7sinif-sosyal-bilgiler-ozetleri/ekonomi-ve-sosyal-hayat-unitesi-konu-ozeti-ders-notu-t131.0.html>

<https://sosyalbilgiler.biz/forum/konu/7-sinif-5-uenite-ekonomi-ve-sosyal-hayat-yazili-konu-anlatimi.44147/page-2>

<https://www.tongucakademi.com/dersdetay/sosyal-bilgiler/33/uretim-dagitim-ve-tuketim/175>

<http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx>

7.EKLER

Ek-1. Başarı Testi

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesi Test Soruları

Soru 1. Çocuklar, ünlü Türk denizcisi Barbaros Hayrettin Paşa'ya göre; " Denizleri Kontrol edebilen dünya ticaretini, dünya ticaretini kontrol edebilen zenginlikleri, dünyanın zenginliklerini kontrol edebilen de dünyayı kontrol eder. "

Buna göre; Aşağıdaki öğrencilerden hangisi yanlış cevap vermiştir ?

- A. Mehmet: Devletlerin buldukları konumlar ticari açıdan çok önemlidir.
- B. Gözde: Deniz ticaretine önem verilmelidir.
- C. Çağla: Zenginliğin kaynağı deniz ticaret yollarının ele geçirilmesidir.
- D. Mustafa: Dünya ekonomisinde değişimler yaşanmaktadır.

Soru 2. İpek ve Baharat yollarını ele geçiren Osmanlı devleti bu yollarda istediği kazancı elde edememiştir.

Bu durumun yaşanmasında, aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur ?

- A. Haçlı seferleri
- B. Sanayi Devri
- C. Coğrafi Keşifler
- D. Rönesans Hareketleri

Soru 3. Aşağıdakilerden hangisi Coğrafi Keşifler in sonuçlarından değildir ?

- A. Akdeniz limanları önem kazandı.
- B. İpek ve Baharat yolları önemini kaybetti.
- C. Osmanlı Devleti ekonomik yönden geriledi.
- D. İspanya ve birçok Avrupa devleti zenginleşti.

Soru 4. I. Lidyahılar .... sayesinde ekonomik alanda önemli kazançlar elde etmiştir.

II. Lidyahılar ..... sayesinde komşu devletlere göre bilimde, sanatta ve teknolojide üstün bir konuma gelmişlerdir.

III. Lidyahılarda halk sınıflara ayrılmıştı. Sosyal tabaka içerisinde ....., asiller ve büyük zenginler üst sıralarda yer almıştır. Bu da toplumun ekonomik olarak gelişmesine katkı sağlamıştır.

Lidyahılar ile ilgili verilen bilgilere bakılarak noktalı alanlara hangisinin getirilmesi gerekir ?

<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>
A. İpek Yolu	askerlik	köleler
B. Baharat Yolu	savaşlar	soylular
C. Coğrafi Keşifler	tarım	köylüler
D. Kral Yolu	ticaret	tüccarla

Soru 5. Sanayi İnkılabının ilk olara İngiltere' de ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisi temel etken olmuştur?

- A. Newton'un yerçekimi kanunu bulması
- B. Buhar gücünün keşfedilerek sanayide kullanılan makinelere uygulanması
- C. Fransız İhtilali'nin etkisi
- D. Sömürgecilik yarışının hız kazanması ve İngilizlerin bu durumu iyi değerlendirmeleri

Soru 6. Bakü- Ceyhan- Tiflis boru hattın günümüzün modern ticaret yollarındandır.

Bu hat aşağıdaki ülkelerden hangisi ile ilgili değildir?

- A. Türkiye   B. Ermenistan   C. Gürcistan   D. Azerbaycan

Soru 7. İlk çağ ve Orta çağ da Çin'den başlayarak Anadolu ve Akdeniz aracılığıyla Avrupa ya kadar uzanan ve dünyaca ünlü ticaret yolu aşağıdakilerden hangisidir ?

- A. Kral Yolu   B. İpek Yolu   C. Kürk Yolu   D. Baharat Yolu

Soru 8. Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili bir ülkedir. Asya ve Avrupa kıtaları arasında ulaşım, ticaret gibi bir çok alanda köprü görevi görmektedir.

Yukarıdaki bilgiye göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A. İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması
B. Ilıman iklim kuşağında yer alması
C. Çok çeşitli tarım ürünlerinin yetişmesi
D. Tarihte birçok medeniyetin burada kurulması

Soru 9. Batı Avrupa ülkeleri coğrafi keşiflerden sonra ticaret ve sanayilerini geliştirmek için;

- ülkelerine gelen yabancı tüccarlara ayrıcalıklar tanıdılar.
- tüccarların rahatlığı ve güvenlikleri için yeni yollar, köprüler ve konaklama tesisleri yaptılar
- iç sanayiye korumak için dışarıdan gelen mallara yüksek vergiler koydular
- ülkede ihtiyaç duyulan malların dışarıya satılmasını yasakladılar
- gemiciliğe önem vererek ticaret mallarını kendi gemileri ile taşıdılar. Bu bilgilere göre Osmanlı devletinin aşağıda yaptığı uygulamalardan hangisi yanlıştır?

- A. Kanuni sultan Süleyman'ın Akdeniz limanlarını canlandırmak için Fransızlara kapitülasyonlar vermesi
B. İngilizlerle yapılan 1838 balta limanı sözleşmesi ile İngiliz mallarına karşı uygulanan vergi oranlarının büyük ölçüde düşürülmesi
C. Kara ticaretini geliştirmek amacıyla ticaret yolları üzerinde kervansaraylar yaptırmaları
D. Üçüncü selimin yerli malı kullanımını teşvik etmesi ve yerli üreticiyi desteklemesi

Soru 10. Tarım ürünü yetiştirmek isteyen bir vatandaş bu faaliyeti için aşağıdaki yerlerden hangisini tercih etmelidir?

- A)Tepe   B)Ova   C)Yamaç   D)Yayla

Soru 11. Osmanlı devletinde devlet adamları yaptıkları hizmet karşılığını günümüzdeki gibi aylık maaş sistemi ile almazlardı.bunun yerine gelirleri açısından belirli dilimlere bölünmüş dirlik adı verilen araziler tahsis edilirdi. Devlet yöneticileri ve askerlere dirlik adıyla hizmet karşılığı verilen araziler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Has   B)Zeamet   C)Tımar   D)Vakıf

Soru 12. Bizler tımarlı sipahiler olarak, çalışan insanlarla üretimin devamını ve devletin kanunlarını uygulayarak yönetimin devamlılığını sağladık. Ayrıca ihtiyaç duyulduğunda yetiştirdiğimiz tam donanımlı askerlerimizle sultanımızın ordusuna katılarak devlet hazinesine yük olmadan güçlü ordular oluşturduk. Zaferden zafere koştuk. Verilen bilgilerden yola çıkarak tımarlı sipahilerin görevleri hakkında aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşamaz?

- A)Tımarlı sipahiler tımarlarındaki insanların çalışmasını sağlayarak üretimin sürekliliğini sağlamışlardır.
B)Tımarlı sipahiler buldukları yerlerde devletin kanunlarını uygulayarak yönetimin devamlılığını sağlamışlardır.
C)Tımarlı sipahiler tımarlarında çalışan insanlar üzerinde sınırsız yetki sahibi olmuşlardır.
D)Tımarlı sipahiler yetiştirdikleri askerlerle sultanın emrine uyarak savaflara katılmışlardır.

Soru13. İslam devletlerinde kurulan vakıfların amaçları arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A. Vakıflar, toplumda katılma, paylaşma ve dayanışma sağlar.
- B. Vakıflar, toplumun ihtiyacını karşılayan bir hizmeti üstlenir.
- C. Vakıflar, devlete askeri destek sağlar.
- D. Vakıflar, dini bir görevi de üstlenir.

Soru 14. Ülkemizde tarım faaliyetleri için kurulan tüm kurum ve kuruluşlar yönetim açısından aşağıdaki Bakanlıklardan hangisinin kontrolü altında tutulmakta ve temsil edilmektedir

- A. Gıda,, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- B. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- D. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Soru 15. -Coğrafi bilginin ilerlemesi

- Hristiyanlığı yayma düşüncesi
- Dayanıklı gemilerin yapılması.

Durumları, aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?

- A. Mimar
- B. Sanayi İnkılabı
- C. Coğrafi Keşifler
- D. Reform Hareketleri

Soru 16. “MÖ 5. yy da Lidyalılar, Ege den başlayan Mezopotamya' ya kadar uzanan bir yol yaptılar ve bu yola Kral Yolu adını verdiler” diyen bir tarih öğretmeni, aşağıdakilerden hangisine dikkat çekmek istemektedir.

- A. Ticaret
- B. Sanayi
- C. Tarım
- D. Hayvancılık

Soru 17. Aşağıdakilerden hangisi Coğrafi keşiflerin ekonomik sonucudur?

- A. Dünyanın yuvarlak olduğunun kanıtlanması
- B. Göçlerin başlaması
- C. Atlas Okyanusu limanlarının önem kazanması
- D. din adamlarına duyulan güvenin azalması

Soru 18. Coğrafi Keşiflerin sonucunda İpek ve Baharat Yolları önemini kaybetti.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilemiştir?

- A. Gümrük gelirlerinin azalması
- B. Avrupa'dan Amerika'ya göçlerin başlaması
- C. Yeni ırklar ve tarım ürünlerinin bulunması
- D. Burjuva sınıfının oluşması

Soru 19. İlk Çağdan günümüze kadar birçok uygarlığın, malların pazarlara ulaştırıldığı ticaret yollarını kontrol etmek istemesinin, aşağıdakilerden hangilerine neden olduğu savunulabilir?

- I. Birbirleriyle savaşmalarına
- II: Aralarında anlaşmalar yapmalarına
- III. Kervansaraylar yapmalarına

- A. Yalnız I
- B. Yalnız II
- C. I ve II
- D. II ve III

Soru 20.I. İklim koşullarının elverişli olması

II. Ticaret yolları üzerinde yer alması

III. Yer altı kaynakları bakımından zengin olması. Yukarıdakilerden hangileri devletlerin ekonomik olarak gelişmelerinde etkili olan faktörler arasında gösterilebilir ?

A. Yalnız I   B. Yalnız II   C. I ve II   D. I,II ve III

Soru 21. Devletlerin ekonomik olarak gelişmelerinde etkili olan faktörlerden biri ticarettir. Tarih boyunca devletler ticaret yollarına hâkim olmak amacıyla çeşitli savaşlar yapmıştır. Buna göre;

I. Ticaret önemli ekonomik faaliyetlerden biridir.

II. Ticaret yoluna hâkim olma mücadeleleri yaşanmıştır.

III. En temel geçim kaynağı ticarettir. Yargılardan hangilerine ulaşılabilir.

A. Yalnız I   B. Yalnız II   C. I ve II   D. I ve III

Soru 22. Coğrafi Keşifler sonucunda Avrupa'da altın ve gümüş gibi madenler arttı. Kapitülasyonlar ile Osmanlı'ya da gelen bu madenler Osmanlı Devletinin akçesinin değerini düşürdü.Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir ?

A. Coğrafi keşifler Osmanlı ekonomisini olumsuz etkilemiştir.

B. Osmanlı Devleti coğrafi keşiflere katılmıştır.

C. Coğrafi keşifleri başlatanlar Fransızlardır.

D. Ekonomik gelişmeler yaşanmıştır.

Soru 23. 190lü yıllarda Bulgaristan'ın Türk köylerinde yaşayan ve daha sonra Türkiye ye göç eden din görevlisi Ahmet Davudoğlu " Ölüm daha güzeldi " isimli hatıralarında;" Bizim köylerimizde tarım be hayvancılık yapılır ve ticaretle uğraşmak ayıp sayılırdı. Bu yüzden köylerdeki bakkallar ve ticaret esnafı genelde Bulgarlardan olurdu. Ticarete yakın olmadığımızdan dolayı bizim insanlarımız fakir, onlar ise zengindiler ve çocuklarını okutarak zamanla bizim ülkemizde egemen oldular. " demektedir.Buna göre, Bulgaristan'daki Türkler için aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir ?

A. Tarımdan elde ettikleri gelir fazla olduğu için ticaretle soğuk bakmışlardır.

B. Ticarete göre hayvancılık daha kolay yapıldığı için tercihlerini bu yönde kullanmışlardır.

C. Dünyada değişen ekonomik değerleri kavrayamamışlardır.

D. İnsan gücüne ihtiyaç duydukları için eğitime önem vermemişlerdir.

Soru 24."...Kaşgar halkı, ticaret ve el sanatlarıyla uğraşır. Pamuklu kumaşlar dokurlar, keten ve kenevir yetiştirirler. Bu ilin tüccarları bütün dünyayı gezerler..."Buna göre, Kaşgar ili için aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılmaz?

A. Dünyanın önemli ticaret merkezlerinden biridir.

B. Dokumacılık ve el sanatları gelişmiştir.

C. Halkı sosyal sınıflara bölünmüştür.

D. Uluslararası ticarete önem veren tüccarlara sahiptir.

Soru 25." ilk kez Çin'e gittim ve Çin'in İpek ve Baharat yolları üzerindeki şehirlerinin zenginliğine şaşırdım." Marco Polo'nun konuşması, aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamaktadır?

A. Tarımsal üretimin

B. Ticaret yollarının ekonomiye katkısının

C. Sanayinin gelişmeye etkisinin

D. Çin'in dünya üzerindeki yerinin

Ek-2. Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği

SOSYAL BİLGİLER DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli öğrenciler; bu formda bulunan cümleler sizin Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmıştır. Her cümleyle ilgili görüş kişiden kişiye değişebilir. Bu nedenle vereceğiniz cevap, sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümleyle ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz. Her bir cümle için karşısındaki size en uygun olan kısmı (X) işaretleyiniz. Vereceğiniz cevaplar gizli tutulacak ve araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır. Lütfen boş bırakmayınız. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Arş. Gör. Orhan ÜNAL

Cinsiyetiniz: ( ) Erkek ( ) Kız

TUTUMLAR		Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	Sosyal Bilgiler ünitesi bitince rahatlarım	( )	( )	( )
2	Sosyal Bilgiler dersi programdan kaldırılrsa çok mutlu olurum.	( )	( )	( )
3	Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili konuları yinelemeyi severim.	( )	( )	( )
4	Sosyal Bilgiler ders saatlerinin arttırılmasını isterim.	( )	( )	( )
5	Sosyal Bilgiler dersinin günlük yaşamımda bir önemi yoktur.	( )	( )	( )
6	Sosyal Bilgiler dersini çalışmaya başladığımda kendimi yorgun hissedirim.	( )	( )	( )
7	Eve gidince o gün işlediğimiz Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili konuları yinelemeyi severim.	( )	( )	( )
8	Sosyal Bilgiler dersinde dersle ilgili olmayan hayallere dalarım.	( )	( )	( )
9	Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili soru çözerim.	( )	( )	( )
10	Sosyal Bilgiler dersini bir yere kadar dinler, daha sonra dinleyemem.	( )	( )	( )
11	Sosyal Bilgiler dersinde kendimi rahat hissedirim.	( )	( )	( )
12	Sosyal Bilgiler dersini çalışırken canım sıkılır.	( )	( )	( )
13	Sosyal Bilgiler dersi çok eğlenceli bir derstir.	( )	( )	( )
14	Sosyal Bilgiler dersinden sonra kendimi yorgun hissedirim.	( )	( )	( )
15	Dersler arasında en çok Sosyal Bilgiler dersinden hoşlanırım.	( )	( )	( )
16	Sosyal Bilgiler dersinden korkarım.	( )	( )	( )
17	Sosyal Bilgiler dersi çok sıkıcı bir derstir.	( )	( )	( )
18	Sosyal Bilgiler dersine girmek istemem.	( )	( )	( )
19	Sosyal Bilgiler dersinde saatler geçmek bilmiyorum.	( )	( )	( )
20	Sosyal Bilgiler dersinde neler öğrendiğimi çok sık düşünürüm.	( )	( )	( )
21	Sosyal Bilgiler dersinde uykum gelir.	( )	( )	( )

TUTUMLAR		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
22	Sosyal Bilgiler dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.	( )	( )	( )
23	Sosyal Bilgiler dersine çalışmak beni dinlendirir.	( )	( )	( )
24	Sosyal Bilgiler dersine sınav zamanlarında bile isteyerek çalışmam.	( )	( )	( )
25	Sosyal Bilgiler dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.	( )	( )	( )
26	Sosyal Bilgiler çok sevdiğim üç dersten biridir.	( )	( )	( )
27	Sosyal Bilgiler dersinde zilin çalmasını dört gözle beklerim.	( )	( )	( )
28	Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili bilgilerimi artırmak için arkadaşlarımdan ve öğretmenlerimden sürekli yararlanmak isterim.	( )	( )	( )
29	Sosyal Bilgiler dersinde elimden gelenin en iyisini yapmaya gayret ederim.	( )	( )	( )
30	Sosyal Bilgiler dersine arkadaşlarımdan daha az çalışırım.	( )	( )	( )
31	Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili anlaşılması zor konuları bıkmadan öğrenmeye çalışırım.	( )	( )	( )

Ek-3. İzin Dilekçesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 09/01/2017-E.3436

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 36380087-302.08.01-E.3436
Konu : Ayşe TÜREL

09/01/2017

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 07/01/2017 tarihli ve 50913635-302.14.06-E.3096 sayılı yazı,

İlgi yazı gereği, İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA danışmanlığındaki 20155412023 numaralı öğrencisi Ayşe TÜREL' in "7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi" isimli tez konusu kapsamında Antalya ili Muratpaşa ilçesi Namık Kemal Ortaokulunda, okul müdürlüğünün bilgisi dahilinde ilgili Genelgeye göre, çalışma takvimi doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde uygulama yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 02.01.2017 tarih ve E.18717 sayılı kararı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır
Doç.Dr. Mehmet CANBULAT
Müdür

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-605.01-E.18717
Konu: Anket Uygulaması

02.01.2017

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 10/11/2016 tarih ve 32941 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ayşe TÜREL'in "7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi" isimli akademik araştırmasını, İlimiz Muratpaşa Namık Kemal Ortaokulunda uygulama isteği ile ilgili 10/11/2016 tarih ve 32941 sayılı yazılar, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 29/12/2016 tarihinde incelenerek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İznilerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" gereğince uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 30/12/2016 tarihli ve 14786596 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları onaylanarak ekte gönderilmiştir.

Müdürlüğümüz ve Üniversiteniz arasında yapılan "Eğitim İşbirliği Protokolü"nün 5. Maddesinin "d" bendinde yer alan "Yapılan Çalışmaların Sonuçları Taraflarca Paylaşılır" hükmü gereğince; araştırmanın bitiminde, sonuç raporunun iki örneğinin CD ortamında (başvuru sahibinin ekte örneği bulunan dilekçe ile) Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda;

Bilgi ve gereğini arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

GÜVENLİ ELEKTRONİK İMZALI
ASLI İLE AYNI DİR

EKLER:

1- Onay ve ekleri (14 sayfa)

03 Ocak 2017

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Sığırcı Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA
E-posta: projeler17@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ M. Yrd.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 36380087-302.08.01-E.3436
Konu : Ayşe TÜREL

09/01/2017

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 07/01/2017 tarihli ve 50913635-302.14.06-E.3096 sayılı yazı,

İlgi yazı gereği, İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA danışmanlığındaki 20155412023 numaralı öğrencisi Ayşe TÜREL' in "7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi" isimli tez konusu kapsamında Antalya ili Muratpaşa ilçesi Namık Kemal Ortaokulunda, okul müdürlüğünün bilgisi dahilinde ilgili Genelgeye göre, çalışma takvimi doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde uygulama yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 02.01.2017 tarih ve E.18717 sayılı kararı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır
Doç.Dr. Mehmet CANBULAT
Müdür

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 50913635-302.14.06-E.3096
Konu : Ayşe TÜREL'in Tez Çalışması

07/01/2017

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 03.11.2016 tarih 36380087-302.08.01/E.121089 sayılı yazınız.

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğünün, Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ayşe TÜREL'in "7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi" isimli akademik araştırmasını İlimiz Muratpaşa İlçesi Namık Kemal Ortaokulunda Okul Müdürlüğünün bilgisi dahilinde, ilgili Genelgeye göre, çalışma takvimi doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde uygulayabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin 02.01.2017 tarih E.18717 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof.Dr. Mehmet ALTUNKAYA
Rektör Yardımcısı

Ek:

- 1- Antalya İl Millî Eğitim Müd.'nün yazısı
- 2- Antalya İl Millî Eğitim Müd.'nün Olur yazısı
- 3- Uygulama Ölçeği (14 syf.)

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-20-E.14786596
Konu : Anket Uygulaması

30.12.2016

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ayye TÜREL'in "7.sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarı ve Tutumları Üzerine Etkisi" konulu araştırmasını, İlimiz Muratpaşa Namık Kemal Ortaokulunda uygulama isteği ile ilgili 10/11/2016 tarih ve 32941 sayılı yazısı, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 23/12/2016 tarihinde incelenecek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca, "7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarı ve Tutumları Üzerine Etkisi" başlıklı araştırmasını, yukarıda yazılı veri toplama araçlarını kullanarak, İlimiz Muratpaşa İlçesi Namık Kemal Ortaokulunda, Kurum Müdürlüğünün bilgisi dahilinde, ilgili Genelgeye göre, çalışma takvimi doğrultusunda eğitim-öğretimi aksatmadan yapılması ve araştırmanın bitiminde, sonuç raporunun iki örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 23/02/2015 tarih ve 5347 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Hasan TEVKE
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
30.12.2016

Mehmet KARAKAŞ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü V.

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA
E-posta: proje07@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ Md. Ynl.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvenli elektronik imza ile arzlanmıştır. <http://www.kontrolgez.gov.tr/adresler> 8753-e3ce-3b35-8c2d-199f kodu ile aygıt edilmiştir.

Ek 4. Yemin Belgesi

YEMİN BELGESİ

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarı ve Tutumları Üzerine Etkisi” adlı yüksek lisans tezinin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi beyan ederim.

Ayşe TÜREL

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ayşe TÜREL

Doğum Yeri ve Tarihi : Antalya, 01.09.1992

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Bölümü (2010-2014)

YL Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı (2015-2019)

Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar : Namık Kemal Ortaokulu (2014)

Çalıştığı Kurumlar : Akev Koleji, Boğaziçi Anadolu Lisesi

İletişim

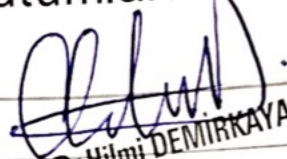
E-Posta Adresi : ayseturel@icloud.com

Tarih : 21.05.2019

Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Google Earth Kullanımının Öğrenci Başarı ve Tutumları Üzerine Etkisi

Ayşe TÜREL

ORIJINALLIK RAPORU

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

% **14**
BENZERLİK ENDEKSİ

% **10**
İNTERNET
KAYNAKLARI

% **7**
YAYINLAR

% **14**
ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

- 1** Submitted to Anadolu University
Öğrenci Ödevi % **3**
- 2** www.harita.gov.tr
İnternet Kaynağı % **2**
- 3** sosyalciniz.files.wordpress.com
İnternet Kaynağı % **1**
- 4** acikerisim.giresun.edu.tr
İnternet Kaynağı % **1**
- 5** Submitted to Pamukkale Üniversitesi
Öğrenci Ödevi % **1**
- 6** Submitted to Giresun Üniversitesi
Öğrenci Ödevi % **1**
- 7** issuu.com
İnternet Kaynağı <% **1**
- 8** acikerisim.aku.edu.tr
İnternet Kaynağı <% **1**